

108067

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ-ERDÉLYRÉSZI-MÉHÉSZ-EGYESÜLET-SZAKLAPJA

63. ÉVFOLYAM

10. SZÁM

1948 OKTÓBER

Előkészületek
a télre

Takáts Zoltán
linóleummetszete

A Pcselovodsztvó írja

A „Pcselovodsztvó“, a Szovjetunió mezőgazdasági minisztériumainak méhészeti folyóirata, nagy népszerűségnek örvend a szovjet gyakorló méhészek és szakemberek körében. A folyóirat tájékoztat a méhészet minden különleges kérdéseiről. Állandó rovatai: „A méhészet megszervezése és gazdasági kihasználása“, „Harc a méhek betegségeivel és kórokozóival“, „A tudomány a gyakorlati méhészet szolgálatában“, „Gyakorlati tapasztalatok“, „A méhészet külföldön“, „Kritika és könyvismertetés“, „Hírek a méhésztársadalom köréből“. A következőkben kivonatosan közlünk pár cikket.

*

Azok száma, akik a méhészet története iránt érdeklődnek, új és figyelemre méltó anyagot nyújt Babijnak és Taranovnak, a méhészeti intézet két munkatársának a cikke, amely arról szól, hogy mivel járultak hozzá a gyakorlati orosz méhészek a méhészet műszaki fejlődéséhez.

Azzal az állítással szemben, hogy az első keretes kaptárt a német Dzierzon (mások szerint az amerikai Langstroth) találta fel, a cikk szerzői minden kétséget kizáróan bebizonyítják, hogy az első keretes kaptárt már 1814-ben Pjotr Prokopovics kiváló ukrán méhész állította össze. Ismeretes, hogy Dzierzon abban az időben még csak hároméves volt, Langstroth pedig négyéves. Prokopovics kaptárát külföldön először a nápolyi Antonio Tancio írta le egyik munkájában. 1818-ban.

*

A Szovjetuniónak hatalmas területei vannak az Északi-sarkkörön túl, a hideg éghajlatú övezetben. Ennek a föld-sávnak is egyre nagyobb részét vonják mezőgazdasági termelés alá. Ujabbán felmerült a kérdés, nem lehetne-e itt is meghonosítani a méhészetet? Ennek a tudományos és gazdasági szempontból fontos kérdésnek a tisztázására tudományos rendszerességgel a Timürjasev-ről elnevezett moszkvai mezőgazdasági akadémia tudósai vállalkoztak.

Ankinovics, a szovjet tudományos méhészet egyik legismertebb képviselője a kérdés helyszíni tanulmányozására a Sarkvidékre utazott és az „Indusztria“ elnevezésű állami gazdaságban megkezdte kísérleteit. A nagy utazást vele együtt még 23 méhesalád tette meg. Méhészetét egy bozotos területen rendezte be, ahol a virágos és sarkvidéki éghajlati viszonyok között is nektárdúsak. A Moszkvából jött „vendégek“ hamar megbarátkoztak a helyi és buzgón nekiláttak a munkának.

„A gyűjtésből hazatérő méhek, mint nehéz vizscseppek huppantak rá a kaptár kifutójára, — számol be kísérletéről Ankinovics méhésztudós, — a levegő kellemes méhziommögéssel telt meg... Nemsokára mérleget kaptam és erre állítottam rá az ellenőrző kaptárt. A méhek hordása, kedvező időjárás esetén naponként négy és nyolc kilogramm között váltakozott.“

A kísérlet bebizonyította, hogy a Sarkvidék azon déli területein, ahol még van növényzet, jól megélik a méhek.

Arefjev, Sztalin-díjjal kitüntetett szovjet tudós viszont olyan módszert dolgozott ki, amelynek segítségével a méhesaládokat könnyebben lehet áttelepíteni a roppant távolságra. A módszer lényege a különleges „csomagolás“. A tudósok előtt rendkívüli távlatokat nyit meg az a lehetőség, hogy a Sarkvidék természeti és éghajlati viszonyai közül olyan helyeket, ahol nincsenek „bennszülött“ méhek, méhészeti kísérleti állomásokat rendezhetnek be új, tiszta méhfajták kitenyésztésére. A Szovjet Tudományos Akadémia mezőgazdasági telepén, melyet a szovjet kormány alapított és a fűvészkertben tovább folytatják a tudományos kutatómunkát, hogy még nagyobb sikerrel lehessen a méheket a messzi északra áttelepíteni.

MÉHÉSZTESTVÉREK! Lapunkat az óriási tagdíjhátralék miatt vontuk össze. Tegyed póstára még ma!

Minden kezdet nehéz

Ha ez a mondás valaha megállta a helyét, úgy ebben az évben a kezdő méhészek esetében különösen bevált.

A méhészeti idény, — eltekintve március második és április első felétől, — renkívül kedvezőtlen körülmények között kezdődött. Bihar megyében a nagyváradi méhészkör a méhészet fellendítése és terjesztése érdekében minden lehetőt elkövetett. Április elején jól sikerült, bár rövid tartamú méhésztanfolyamot létesített, melynek kétszer annyit hallgatója volt, mint arra gondolni lehetett. A méhészet iránt olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg, hogy joggal lehetett remélni a Bihar megyei méhészet nagyobb arányú fellendülésében. Jó egy pár vásár bonyolódott le adás-vétel, csere üzlet formájában s akik a magvetés munkáját vállalták, örömmel nézhették a megindulást.

Jött azonban az április végi nagy fagy es megsemmisült az akác, vele majd minden reményünk. A fagykár néhol 50—60%-os volt, de a szenvedélyes vándor méhészek mégis útrakeltek méheikkel. Két kezdő méhész velem jött az akácra, de bizony éppen ez az első kísérletük végződött balszerencsével, ráfizetéssel. Az akácvirág a rendes 10—12 napos virágzás helyett csupán öt napig tartott, mert az akkori 34 fokos meleg szinte leperzselte. Pergetésről szó sem lehetett. Kezdő társalm az első balsiker után kedvüket veszítve visszariadtak a további vándorlástól.

Mi néhányan erdőirtásra mentünk az akácról, de jöllehet két hónapig vártunk szerencsénk jórafordulását, sok munkánk, küzködésünk hiábavalóvá vált. A hosszantartó, hideg esős idő alapos eret vágott amugyis megvékonyodott erszényünkön.

A tőlünk lemaradt kezdő méhésztestvéreink örültek, hogy nem osztottak a kárban és biztos vagyok benne, hogy kedvük még jobban elment volna a méhészkedéstől, ha velünk jönnek az erdőre. De nem keseredtünk el! Hasonlóan a szenvedélyes kártyáshoz, aki veszítés közben rohan a pénze után, az erdőről ismét nem haza, hanem egy harmadik

vándortanyára mentünk. Remélni, kitarítani, — ez volt a jelszavunk. Oly szerencsés helyet és időt kaptunk ez alkalommal, hogy a kétszeri pergetés minden eddigi veszteségért kárpótolt. A napraforgó s a gyengébb tisztesfű adta a nektárt.

Kezdő testvéreim! Kár volt lemaradnotok az első balsiker után! Július elején két újságban is olvastam apróhírdetést, melyben kezdő méhészeink eladásra kínálták családjaikat, megcsömöröltek a további méhészkedéstől. De nem csak ez volt az ok a kezdet feladására. Megélhetési alapot akartak teremteni maguknak a 8—10 családos méhészetből, számítva a méz magas árára, de az első balszerencsét látva, megriadtak.

Meggyőződésem az, hogy akiben nem él a méhek iránti szeretet és csak haszonlesésből kezd méhészkedni, eredményt nem tud elérni. Épen ezért határozott céllal írom e pár sort azon kezdőknek, akik a méhészetet magáért, a méhészkedésért szeretnék megkezdeni, ne essenek kétségbe az első balsiker után.

—y.—r.

FELHÍVAS

A tél közeledtével megcsappan a méhek körüli szorgoskodásunk és kezdetét veheti a tevékeny egyesületi élet. Felhívjuk az összes EME méhészköröket, hogy állítsanak össze egy jól megfontolt és változatos munkatervet a méhésztestvéreink önművelődésére. A munkatervet havonta előre közöljék a lapunkban. Novembertől kezdődően az „Egyleti Élet“ című rovatunkban minden EME méhészkör részére külön kis fejléceket közlünk s ha a munkaterv nem érkezik be idejében, üresen hagyjuk a helyét.

Kérjük tehát október 15-ig beküldeni a novemberi előadások idejét, helyét és pontos időpontját.

Egyesültünk tervezi egy „Telelési verseny“ megrendezését. A részleteket és a benevezési lapot a MK következő száma hozza.

Helyenként mézelt a tarlóvirág

A „Méhészeti Közlöny“ multheti számában megjelent cikkem záró sorait most örömmel megváltoztatnám. Nem kellett várnom a jövő évi hordásra. Megjött a tizenkettedik órában. Az augusztus 13-iki nagy eső hatására megvidult a tizesfű virágzása és megkezdődött a három éve várt hordás annyira, hogy 24-én már pergethettem. Talán csak az első pergetésem okozott ilyen nagy örömet, amikor nyolc országos (régi méretű) családom az egész mézteret kiepítette és még 120 kg akác-mézét is adott, bar az akác virágzásakor allandoan meleg szél fujt.

Csapat-papot, mindent feledve neki látam a régi fiatalos lendülettel és nem szégyeltem napszámba emelgetni az 5—6 ki-
iós kereteket, hogy azután a hatalmas pergető záporoként zúgva csapja ki a súlyos lépek tartalmát. Ha a családok a száraz hordástalan nyár miatt nem lettek volna legyengülve, óriási eredményről számolhatnák be.

A nyaron cukorral etettem, de nem tellett annyira, amennyi kellett volna. Csak éppen a szukos „mindennapi kenyeret“ oiztosítottam nekik. Azt hittem most, hogy teljes gőzzel nekiútnak a fiasításnak, de bizony nem úgy történt. Bemézelték az összes lépeket és csak a régi fiasítás helyén hagytak kis tenyernyi üres területet, melyet az anya bepetézhetett. Hiába mesterkedtem: közberakott üres és műlépekkel, csak mézet hordtak.

A műlépek már mind kiépítve, meghordva és lepecsételve mosolyognak. Egyetlen egyben sem volt fiasítás. Ezeket sem pergettem ki, mert a pergetés alatt igen könnyen megsérülnek. Ezért tavaszi etetésre tettem el, amikor a méz elfogyasztása után szivesebben bepetézik.

Az anya tartózkodásán nincs mit csodálkoznunk, hiszen téli nyugalomra készültek és nem a fogyasztókat akarták

szaporítani, hanem téli táplálékot biztosítani annyi inséges esztendő után.

Ezelőtt két évnel idősebb anyát nem türtem meg és ma a négy éves anyák sem maradtak le túlságosan a fiatalok mögött, holott még a nyár elején aláírtam haldós ítéletüket. Sajnos nem rendelkeztem elegendő tartalék anyával, ezért egy részét meghagytam tavaszi cserére.

A pározató kaptárakat bőven elláttam mézzel, így a tartalék anyák telelése biztos. Minden anyapároztató kaptár négyrekeszű és 5—5 drb. Boczonádi keret fér egybe. Továbbá duplafaluak és vastag szalmatömés védi a hideg ellen. Természetesen mind felülről kezelhetők.

Ha még egy kiadós eső jön, harmadszor is pergethetek és még mindig marad elég telelő méz.

Beszámolók a méz tárolására vonatkozó kísérletemről. Még 1944-ben elég jó méhész év volt. Akáctól tarlóvirágig vigan pergettem. Nem volt elég bődönöm, mert a régi rozsdafoltosakat kiseleztem. Fehér bádogat nem kaphattam, ellenben volt néhány vékony vastemezből készült 200 literes benzines hordóm. Ezek fenekét levágtam, belsejét kiégettem és kívül szürke olajfestékkel, belül pedig régen tartogatott finom, fehér zománcfestékkel vontam be.

Úgy okoskodtam, hogy a zománcfesték ha furdókádnak jó és a forró víz nem tesz benne kárt, talán csak a hideg méznek is megteszi. Tényleg jól bevált, mert 4 hónapi tárolás után a mézen semmiféle mellékízt vagy szagot nem lehetett észrevenni. További megfigyelést nem végezhettem, mert a háború kiűritette. Azóta lisztet tartotam benne és erre a célra is igen jól bevált. Ha valami baleset nem ér, ismét teletöltök egyet, ha a jó Isten valami csodát tesz a tarlóhántással. (Azt is meg kell csinálni). SZTAREK KÁROLY

PÁRTOLJUK A SZOVETKEZETET

Rendelésre azonnal szállítunk bármilyen típusu rakodó, fekvő, vagy bundás kaptárt.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT.

Leveléhez mellékeljen válaszbélyeget. Rendelésnél a keretek pontos külméretét kérjük megadni. Minden kaptáron kátránypapir fedél. — Kérjük a pénzt előre beküldeni. Az árak vasúton feladva értendők. Cementes festékkel lemezolva minden kaptár 50 lejjel több.

„LEMNUL“

Faipari Munkások Termelő Szövetkezete — Cluj-Kolozsvár, Str. Jugoslavia 10 szám.

A méhek etetése cukorral

Nem a kávé édesítésére adja kormányzatunk a méhétetőcukrot, hanem azoknak a méhcsaládoknak a megmentésére, melyek nem gyűjthettek elég mézet. A visszaélést szigorúan büntetik. A méhészt legyen becsületes. Arra is vigyázzon, hogy később, a fészék rendezésekor, a méz kamra meanyításakor ne kerüljön maradékcukorral telt lép a méz kamrába s onnan a peracétké. A méhek átalakítják ugyan a répacukrot, de igazi mézet nem csinálnak belőle. A cukorral kevert mézet a vegyész megismeri s a méhészt akaratlan hamisításáért büntetés érheti. Ezzel kapcsolatban közöljük Örösi Pál Zoltán kimerítő útmutatását, mely füzet alakjában is megjelent.

A méhétetőcukor fehér kristálycukor (répacukor).

Hányféleképpen lehet elkészíteni a cukrot etetésre? Kétféleképpen: folyadéknak és kemény cukorlepenynek.

Mikor adjuk a méheknek a cukrot folyékonyan? Ha az időjárás olyan enyhe, hogy a méhek az etetőhöz tudnak mászni, a cukrot el tudják hordani és röpködhetnek. Év végén az idő tartósan elég meleg legyen ahhoz, hogy a méhek a cukrot meg tudják sűríteni és viasszal legalább nagy részét be tudják földni. Ha télre sok eleség marad földetlenül, megromlik.

Mikor etetünk cukorlepennyel? Cukorlepenyhez csak végső szükségből, folyamodunk. Év végén olyankor, amikor a méhek téli ételmét nem lehetett idejében cukoroldattal pótolni s már nem lehet arra számítani, hogy a méhek a folyadékot a sejtekben beföldhessék. Telelés végén olyankor, amikor hidegben kell etetni, vagy a méhek hosszabb ideig nem röpködhetnek.

A cukorszörp készítése. Vizet melegítünk, a cukrot belecsurgatjuk és kevergetjük. Míg föl nem oldódik. Hideg vízből a cukor lassan oldódik.

Mennyi víz kell a cukorhoz? A következő számsorban két egymás melletti szám közül a nagyobbik a cukrot jelzi kilóban, a kisebbik a vizet literben. Könnyű fejben tartani, mert mindegyik szám az előtte lévő kettőnek az összege. A két első szám azért van zárójelben, mert ezeket nem használjuk:

(1, 2.) 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89... és így tovább.

Tehát pl. 8 kiló cukorhoz 5 liter víz kell, 13 kilóhoz pedig 8 liter.

A méheket az ajánlottnál hígabb és sűrűbb cukorszörpvel is szokták etetni. Hígabbal tovább tart az etetés, a méhek is később tudják befödni a megsűrítettet. A sűrűbb oldatból kevesebb litert kell be-

adni, az etetés gyorsabb, a befödnésre hamarabb sor kerül, de a cukor kevés vízben lassabban oldódik, az etetőben pedig könnyen megkristályosodik. A híg oldatot a méhek gyorsabban átalakítják (invertálják) mézhez hasonló cukrokká. A fent ajánlott módon közepes sűrűségű oldatot kapunk. Minél melegebb van, annál kevésbé árt, ha az oldat hígabbra készül. Minél későbbre marad az évvégi etetés, annál kevésbé kívánatos hígabb cukorszörp. Év elején, ha a méhek már rendszeren röpködnek, a hígabb cukor (pl. 1 kiló cukor + 1 liter víz) a fiasítást jobban serkenti.

Ha nincs mérleg, literrel is lehet mérni a cukrot. Kétannyi liter kristályos cukor kell, mint amennyi liter víz. 5 liter víz és 8 kiló cukor helyett tehát 5 liter vizet és $2 \times 5 = 10$ liter kristályos cukrot mérünk.

Hány liter lesz a cukorszörp? Az ajánlott számsor szerint készült cukorszörp kb. kétszer annyi liter, mint amennyi víz van benne. 8 kiló cukorból és 5 liter vízből tehát kb. 10 liter szörp lesz. (A valóságban egy kicsivel mindig kevesebb.) Ha a cukrot nem mérleggel, hanem literrel mértük, a kész oldat természetesen szintén a víz kétszerese. Tehát 5 liter víz és 10 liter kristályos cukor oldás után nem 15, hanem csak 10 liter.

1 kg víz nélkül megolvasztott kristálycukor kb. 6 deciliter, mert összeroskad. Bármilyen arányban készült cukorszörp térfogatát megkapjuk, ha a vízhez annyiszor 6 decilitert számítunk, ahány kiló cukrot oldottunk föl benne. Tehát 1 kiló cukor és 3 liter víz $0.6 + 3 = 3.6$ liter, 3 kiló cukor és 1 liter víz $1.8 + 1 = 2.8$ liter kész cukorszörp.

Az etetőbe férő eleség. A méhészt sokszor arra kíváncsi, hogy hány kiló cukorból készíthet éppen annyi szörpöt, amennyi etetőit egyszerre megtölti. Megtudja, ha a szükséges szörp literjét elosztja

1.2-el. A hozzá való víz pedig a szükséges szörp literjének a fele. Ha pl. valakinek 10 méhcsaládja van, mindegyik etetőjébe 1.5 liter fér, akkor egyszerre 15 liter eleség szükséges. Kell hozzá 12.5 kg cukor, mert $15 : 1.2 = 150 : 12 = 12.5$. Oldásához kell 7.5 liter víz, mert a 15 liter eleségnek a fele annyi. A számítás eredménye valami keveset különbözik attól, amit a számsorral kapunk, de az eltérés lényegtelen.

Mennyi szörpöt szabad egyszerre elkészíteni? Az ajánlott közepes sűrűségű szörpből nyugodtan lehet 2 napra valót is készíteni egyszerre, nem romlik meg.

Mennyi mézet pótol a cukoroldat? A cukoroldatból nem lehet több kiló elraktározott és bepecsételt téli eleségre számítani, mint ahány kiló cukor volt benne. Például 8 kiló cukor + 5 liter víz 10 liter (pontosabban 9.8 liter), mégis legföljebb csak 8 kiló érett méznek számít. Más arányban készült oldatra is érvényes ez a szabály. Például 8 kiló cukor + 24 liter víz kb. 29 liter oldat, de ez legföljebb csak 8 kiló fedett mézet helyettesít.

A méhek ugyanis az oldatot megsűritik és a cukor egy részét el is fogyasztják. Fogyasztaniok kell a cukorból, mert a sejtek befödéséhez viaszt kell teremteniük s az eleség elhordása, sűritése (szelöltetés!) fokozott táplálkozást kíván, mert nagy munka. Sokszor pedig a cukor rovására a fiasítás is nekilendül.

Kell-e főzni a cukrot? Nem szükséges. Ha valaki mégis főzi, várja meg, hogy a cukor teljesen föloldódjék, különben könnyen odaég.

Le kell-e habozni a cukrot? Lehet, de nem szükséges.

Kell-e sav a cukorba? Nem. Régi tanács, hogy a cukorba valamilyen savat kell tenni „invertálás” (átalakítás) céljából. Ma már tudjuk, hogy a savazás káros, mert akadályozza a méhek nyálának átalakító hatását. A méhek sem savval dolgozzák át a répacukrot mézhez hasonlóvá.

Hideg vagy meleg cukorral jobb-e etetni? Meleggel, mert a méhek gyorsabban elhordják az etetőből és gyorsabban átalakítják. Ha a cukor olyan meleg, hogy a kéz állja, éppen jó. Az etetőedényt hűvös időben ajánlatos betakarítani, hogy a cukor sokáig melegen maradjon.

A fészek rendezése. Ha a teletőfészek rendezésre szorul, az etetés megkezdése előtt kell róla gondoskodni.

Az inséges családok lehetőleg nagy ada-

gokkal etetjük. Két litert adhatunk egyszerre. Ha a család ennyit egy éjjel nem hordana el, valószínűleg rossz helyen van az etető, vagy kevés méh férhet hozzá egyszerre, vagy a fészek és etető gondosabb takarásra szorul. Ha a hibát megtalálni nem sikerül, az adagot csökkenteni kell.

Kisebb adagokkal csak olyankor etetünk, mikor a fiasítás serkentése is fontos, pl. év elején.

Hol legyen az etetőedény? Ott, ahol a méhek hűvös éjjel is, amikor összehúzódnak megközelíthetők. Az alsó etetés hűvösben nem kedvező. Jobb az etetőt a fészek fölött elhelyezni, ott, ahol legtöbb a méh.

Vigyázat a rablásra! A cukornak nincs olyan vonzó szaga, amilyen a méznek, de minél higabb, annál erősebb röpködésre ingerli a méheket. A nappali etetés rablást okozhat. Nappal csak kivételesen etetünk, de lehetőleg valamennyi család kapjon eleséget. A cukoroldatot leghelyesebb a röpködés megszűnté után, késő délután vagy este adni be.

A cukorlepény főzéssel sűritett cukorszörpből öntött tábla. Súlyával kb. egyező mézet pótol.

Ha a cukor oldására sok vizet veszünk, a forralás hosszasan tart. Ha kevés a víz, a cukor nehezen oldódik és az a veszély fenyeget, hogy odaég. A víz feleannyi liter lehet, mint ahány kiló a cukor.

A cukrot meleg, de nem fővő vízbe csurgatjuk és folytonos kavargatással csendes tüzőn oldjuk. Teljes feloldása után forralni kezdjük s közben is gondosan kavargatjuk. A föloldódás megvárásával és a kavarrással a cukor odaégését kerüljük el.

Mikor lehet formába önteni a cukrot?

Ha a cukor már jócskán főtt és sűrű szálban csurog le a kanálról, megpróbáljuk, hogy ki lehet-e már önteni. Egy pohár hideg vízbe csöppentjük. Ha gyöngyalakú kemény cukordarab képződik, már elég sűrű. Ha azonban a cukor a vízben felhőszerűen szétfolyik, vagy a gyöngylágy, még tovább kell főzni. A cukorgyöngynek törekenynek kell lennie és szájjban könnyen oldat kell oldódnia. Olyankor a fazék oldalára, ott, ahol a cukorral érintkezik, mindegyre fehér, tehát nem üvegesen átlátszó réteg rakódik le.

Más módszer: kés nyelét hideg vízbe s mindjárt utána egy pillanatra a cukorba mártjuk, azután rövid időre megint hideg

vízbe. Leválasztható, tojás héjához hasonló merev rétegnek kell képződnie. Az angol és amerikai méhészk vízes ujját mártja a cukorba.

A lepény öntése. A cukrot lapos papirosdobozba vagy keretbe öntjük. A dobozt is, keretet is papirossal béleljük és a cukrot kavargatás közben beleöntjük. Körülbelül 2—2,5 cm. vastag táblák készülnek. A táblát a keretből vagy dobozból papirossal együtt ki lehet emelni. Más módszer: ütköző nélküli keretét cukorporral jól meghintett papirosra szoritunk és a cukrot bele öntjük. A papirost a kész lepényről le lehet szedni. A lepényt keretestül adjuk a méheknek. Ha a papiros odaragadna, a lepénynek a szabad oldalát kell majd a méhek felé fordítani.

Milyen a sikerült lepény? Kemény, száraz, nem ragacos, sárgásfehér színű, márványfényű, könnyen törik és szájban gyorsan oldódik. Kezdetben üvegszerű, kisvártatva inkább átlátszatlan.

Hibák. Ha a forralást a cukor teljes föloldódása előtt kezdték, a kristályok odaégnék és a cukorlepény barna lesz. Akkor is megbarnul, ha erősen tüzelnek és nem kavargatják gondosan a sűrű szörpöt. A gyengén barna lepényt még szívesen fogadják a méhek. Legtöbb méhészk nagyon korán kiönti a cukrot. A tapasztalatlan próbálja meg inkább egy kicsivel valami gyujtós dobozban, hogy milyen lesz a kész lepény. Hiába, ha főzés közben a fazék oldalán megkeményedő cukrot nem tologatják vissza a rotyogó szörpbe.

Lehet-e cukorlepényt gyorsabban készíteni? A cukorlepény főzése lassú. Gyorsabban is elkészül a lepény, ha mézet és cukorport téstakeménységűre gyúrunk össze. Az ilyen mézes lepény azonban a kaptár nedves levegőjében könnyen meglágyul és szétfolyik.

A cukorlepény beadása a méheknek. A lepényt a méhek közvetlen közelébe kell helyezni. Legkönnyebb fölülről kezelhető kaptárba beadni. A fedődeszkát fölszedjük és a lepényt papirossal fölfelé a felső keretlécekre fektetjük, gondosan oda, ahol a léputcában méhek ülnek. A fészket azután betakarjuk. Rakodó kaptárban az üres méz kamrát is föl lehet tenni, hogy több hely legyen. A méhek a lepénybe mély árkokat, alagutakat készítenek a léputcából kiindulva. Helytelen a keretlécekre a lepény alá hézagtartó pálcikákat fektetni, mert a fogyasztás közben szétdarabolódó lepény a felső keretlécen lévő méhekre roskadhat. A lepényt egy idő múlva újjal kell pótolni. Az új lepényt legjobban a félig elfogyott régire helyezni. Ha a fedődeszkák helyett rostaszövet van, a cukorlepényt arra is rá lehet borítani. A méhek a cukrot a rostaszövet nyílásain át nyalogatják. Hátsó kezelésű kaptárban vagy a fedődeszkát kell fölszedni és a lepényt a fészek kereteire fektetni, vagy a lépeket ki kell szedni addig a keretig, melyen már méhek vannak s a keretbe öntött cukorlepényt oda beakasztani. A felső elhelyezés jobb, mert a méhek több léputcából is megközelíthetik a cukrot és a tábla pótlása is könnyebb.

Lehet-e télen cukorlepénnyel etetni? A cukorlepényt enyhébb téli napokon is be lehet adni. Igaz, hogy a méheknek télen nyugalomra van szükségük, de ha az eleség beadásával életüket menthetjük meg, a kisebb rosszat kell választanunk.

Komoly figyelmeztetés! A méhek természetes elesége a jó méz. Az eleség természetes helye a lép sejtje. A méhészk arra törekedik, hogy családjai lehetőleg jó mézen teleljenek. Cukorhoz csak olyankor folyamodjék, amikor más segítséggel nincs. Hiba volna, ha a méhészkedést a cukorra alapítaná és családjait a cukor reményében kifosztaná. *Örösi Pál Zoltán*

HA NAGY EREDMÉNYT AKAR, RENDELJEN KÖPENYES KAPTÁRT!

A vastag bundában télen alig fogyasztanak a méhek. Többletkiadása megtérül a megtakarított teletelődésből. Tavaszra haralmasra fejlődik családja és jó legelőn telehordja kaptárát. Egy pergetésre 30-40 kg. mézfelesleget adhat. — Rendelésre azonnal szállítom beépített zsáklukáteres szellőztetővel etető-itató készülékkel pontosan a M. K. leírása szerint. Különleges marókésekkel készített kifogástalan kivitelben, lelkiismeretes asztalos munka az ára előre kitűzve:

Köpenyes (bundás) kaptár N B keretekkel		Bundás kaptár anyarács nélkül	2.850 lej
cinczett bádog tetővel míg a készlet tart	3.300 lej	A kaptár anyaga gépen ledolgozva	2.200 „
Ugyanaz kátránypapírral fedve	3.100 „	Gépi kidolgozás hozott anyagból	744 „

TOTH VINCZE JÓZSEF asztalos — Cluj-Kolozsvár, Str. Avram Iancu 2 szám

Mentsük meg a kasok népét

A kasból a méhcsaládot háromféle módon távolíthatjuk el úgy, hogy életképességében károsodást ne szenvedjen: 1. *kidobolással*; 2. *kábitással*; 3. *a lépek egyenkénti kiszedésével*.

A DOBOLÁS

1. A kast csúcsára, fordítva földre vagy asztalra állítjuk, földbeütött három karó közé, felfordított konyhaszék lábai közé tesszük. Nyílására hasonló nagyságú nyílású üres kast borítunk és a hézagot zsák vászonnal körül csavarjuk. Az alsó kast két pálcikával csúcsánál két oldalról megveregjük.

Ezután kb. 5 percig várunk, 5 perc múlva a kas ütögetését folytatjuk. Az ütögetéssel a csúcstól fokozatosan haladunk fölfelé.

A méhek a zaklatás előtt a felső kasba húzódnak. A kas szélét felemelve megállapíthatjuk, hogy a felhúzódas megtörtént-e már. Ha azt látjuk, hogy a méhcsalád zöme már a felső kasban van, akkor a kast leemeljük és régi helyére állítjuk.

A kasból a lépeket a 3. pont alatt ismertetett módon kiszedjük, a rajta maradt méheket egy üres kasba lesöpörjük és az elé a kas elé öntjük, amelyikben a kidobolt méhcsalád van.

A KÁBITÁS

2. A méhcsalád elkábitására salétromsóból készített kábitószert használunk.

A szer készítési módja: Gyógyszertárban tiszta salétromsót (animonium nitricum purum-ot) vásárolunk. A salétromsót vízben feloldjuk. A tányérba öntött vízbe állandó keverés közben annyi salétromsót öntünk, míg azt látjuk, hogy a víz a beleöntött salétromsót már nem oldja fel, tehát az a tányér alján odatlanul, kristályokban ottmarad. A tömény salétromsó oldatba előre elkészített és keskeny csikokra hasogatott zsákvaszon-darabokat vagy

csetleg itatóspapírt teszünk. Ezzel az oldatot felitatjuk. Az oldattal telt zsákdarabokból a felesleges oldatot kinyomkodjuk és a tányérba visszacsurgatjuk.

Annyi zsákdarabot, illetve vattát vagy itatóspapírt áztatunk be, amennyire az oldatunk elegendő. Az oldatba áztatott anyagot bádogra rakva, sütőben lassan megszáritjuk. Vigyázzunk nagyon, mert a salétrom könnyen gyullad. A száraz szert üvegedénybe tesszük és légmentesen: fekete kendőbe, vagy papírba csomagolva őrizzük meg, mert a fény hatására a salétrom bomlásnak indul és a szer hatékonyságából veszít.

A fenti szerrel a méhcsaládok elkábitathatók. A kábitás után a méhek néhány perc múlva magukhoz térnek és tapasztalat szerint életképességükben károsodás őket nem éri, csak multjukat felejtik el, tehát idegen családokhoz veszély nélkül beadhatók, az anyát nem ölik meg és régi helyükről bármilyen közrele áthelyezhetőek.

A szer felhasználása: Az elkábitásra szánt méhcsalád lakását (kast) erre a célra elkészített ládikóra vagy rostára állítjuk, hogy a lehulló méheknek legyen helyük hova potyogni és ne akadjanak fenn a léputcák között. Ha a kasnincs fenéig leépítve, akkor alátét nem feltétlenül szükséges. Az alátét és kas határát ronggyal körülkötjük, hogy a salétrom hatóanyaga el ne illanjon.

Füstölőnk parázsára diónagyságú salétromos vattacsomót, vagy félméternyi nagyságú zsákdarabot, itatóspapírt teszünk. (A szer szükséges mennyiségét annak minősége és a kasok nagysága szerint a gyakorlat mutatja meg.) A füstölő tetejét lecsukjuk. A salétrom égését a füstölőből kiáradó sűrű, sárgásszínű füstgomolyag jelzi. Ennek megjelenésekor a füstölő nyílását a röplyukba dugjuk és a fujtatót néhányszor megnyomva, a kasba jó erősen befüstölünk, majd az előre elkészített ronggyal a kas száját bedugjuk.

Fümlünket a kasra szorítva hallgatjuk

a méhek zúgását. Mikor a méhek elcsendesedtek, a kast körülveregetjük mindkét kezünkkel, hogy a méhek a lépek közül lehulljanak. Ezután felemeljük. A lehullott méheket a földre vagy asztalra terített abroszra, ponyvára szórjuk és szétterítjük. Az anyát zárkában vagy szabadon a méhek mellé állított üres kasba tesszük. A magukhoz térő méhek az anya után a kasba húzódnak. Behúzódnásuk után a kast a leszédített család helyére tesszük, hogy a kintlevő méhek is bemehessenek vagy a kas aljának bekötése után felhasználásig pincébe tesszük. Ha méhészetünkben akarjuk felhasználni a méheket, akkor rögtön a kaptárba üthetjük, vagy a felerősítésre kiválasztott méhcsalád röpnnyilása elé szórhatjuk.

A bevonulás megkönnyítése végett a röpnnyilás elé deszkát állítunk. A méhek szépen bevonulnak és egyesülnek a családdal.

A LÉPEK KISZEDÉSE

3. Eltávolíthatjuk a méheket a kasból dobolás vagy kábítás nélkül is a következő módon:

A kasba erősen befüstölünk. Néhány pernyi várakozás után a kast helyéről felemeljük és csúcsával a földre állítjuk.

A nyársakat előzőleg megforgatva kihúzzuk. Ha kézzel nem bírjuk kihúzni, fogóval fogjuk meg. Ezután a kast felemeljük és úgy fordítva, hogy a lépek lapjukkal legyenek a föld felé, csúcsával a földhöz zökkentjük. E zökkentésre a lépek elszakadnak a kas oldalától. Ezután a lépeket egyenként kiszedjük és a méheket róluk a kasba, vagy rajszállító ládába söpörjük. A lépek kiszedése közben megkeressük az anyát és ha szükséges, zárkába tesszük. A méheket szükség szerint felhasznaljuk.

Ha a kas rossz és megsemmisítése nem okoz kárt, akkor a nyársak kiszedése után a kast a lépekkel párhuzamosan középen kettévághatjuk. A vágásra éles kést, fűrészt, metszőollót használhatunk. Szétvágás után a kast szétnyitjuk és a lépeket könnyen kiszedhetjük. (Méhészkedés 1948. 8—9 sz.)

FALUBA ZOLTÁN.

Több tisztességet

Több tisztességet várunk a méhészeti üzletek megkötésénél. Egy pár rászédett kezdő méhész nevében írom e pár sort és Te kedves méhész Testvérem, aki bátor voltál olyan üzletet lebonyolítani, mely nem bírja el a bírálatot, érezzed Magad találva s ha már hibádat nem is bírod, vagy akard jóvátenni, őrizkedj hasonló üzletek megkötésétől.

Na de rátérek a lényegre. Célunk a méhészet továbbfejlesztése, propagálása, a kezdők tanácsal való ellátása, segítése, — viszont ha alkalom adódik arra, hogy felesleges családjainkból eladjunk, ne használjuk ki a kezdők tudatlanságát és ne adjunk el nekik méheket háromszoros áron, vagy műlépet 50%-kal drágábban, mint az az iparos, aki ebből él és ipara után adót fizet.

Neveket nem említek, csupán egy esetet írok le.

Egy kezdő méhész — ismerősöm — vásárolt a tavasszal két családot, Ignác méretű 50 cm. széles, 30 cm. magas kereten, kaptár nélkül, öt-öt lépen, melyből a családok csak két léputcát tartottak, fiasítás csak egy-egyen volt, méze ügvszólván semmi. Kaptár nélkül a két családért 7000 lejt fizetett a vevő. A vásárt könnyű volt nyélbe ütni, mert a vevő feltételezte a becsületességet, nem számított arra, hogy az eladó, aki máskülönbben öreg méhésznek számít, visszaéljen tudatlanságával. Vevő a vásárolt családok számára még nem csináltatott kaptárt, de nem is tudom, hogy fog-e valaha csináltatni, mert az első lecke elvette kedvét a méhészkedéstől. Haladó méhészszel miért nem bír ilyen üzletet kötni bárki is?!

Testvér! A két család még mindig az eredeti kaptárban van s akit rászédtetél, most avval vigasztalodók, hogy nem adja vissza az üres kaptárt. Eljárását egyáltalán nem helyeslem, de különbet érdemelnél, mert alaposan rászédtetted és még így sem közelíti meg az eladott árud a pénzt, amit érte kaptál. A család úton szerzett pénzen nincsen Isten áldása és csak gondoldj vissza az elmúltakra: Volt-e hasznod belőle?

Ugye nem!

—y —r.

Méhészkedés Kolumbiában

A napi sajtó újabban sokat ír a kolumbiai szabadságharcos mozgalmáról. Milyen ott a méhészkedés? Kyburz svájci származású méhész a *Schweizerische Bienenzeitung*-ban (1946. évf. 133 o.) számol be az ottani tapasztalatairól.

Kolumbiai Dei-Amerikában a Csendes-Oceán partján fekszik. Körülbelül nyolcszor akkora, mint Népi Köztársaságunk, mintegy 10 millió lakosa van. Az egyenlítő és az északai szélesség 10°-a között terül el, éghajlata trópusi.

A legmagasabb hegylanc 5600 m magasságot ér el, 4800 m az örök hó határa. (Kyburz az egyenlítőtől északra 3°-ra lakott.) *A tengerszint és 4800 m közt mindenjajta éghajlat megtalálható a trópusától a sarkvidékig* — kinek melyik tetszik, azt választja. Kyburz — mint írja — az enyhe koranyári időjárást kedveli. Meg is találta 1500 m magasságban. Éjjel 14° C a leghidegebb, nappal 28° C nappali hőmérséklettel járnak.

A hőmérséklet egész éven át ezek közt a határok közt ingadozik. A leghosszabb és legrövidebb nappal között 20—30 perc a különbség. Reggel 6-kor nappal van, este fél 7-kor lámpagyújtás — egész éven át.

A fák egész éven át virítanak és a legtöbb kétszer virágzik. Soha sincs hordastalan időszak: virágpör és hektár — ha nem is ad mindig felesleget — állandóan rendelkezésre áll. A méhek mégis gyűjtenek készleteket, bár mint látni fogjuk, a meghonosodott fajta már néhány keretnyi készlet birtokában ellustul. Komoly teljesítményt az importált anyák családjai és ezeknek az anyáknak lányai adnak. A belföldi herékkel való párzás folytán a gyűjtőtulajdonság fokozottan háttérbe szorul.

Egész Kolumbiában csak néhány tucat modern méhész van. Langstrothrakodó kaptárakkal dolgoznak. A honos méhfajta fekete. Alighanem spanyol származású, a hittérítők vitték be évszázadokkal ezelőtt. Mellettük az északamerikai sárga olasz terjedt el. Ezek utódei azonban már az első nemzedékben keresztelkednek a hazai fekete méhekkel. *A kolumbiai fekete méh nem nagyon fiasít. Ritkaság, hogy a tizkeretes fészék minden lépe fias. Nagyon ingerlékeny, szúrós. Borus időben nem szívesen repül. Keveset gyűjt. Az anya 2. és 3. potrohszelvényén sötét narancssárga csík van, teste különben fekete. Kezelés-kor a nagy felzudulás miatt nehéz megta-*

lálni, annál is inkább, mert igen fürge, felülmúlja a munkásokat. Kyburz megjegyzi, hogy 2000 m magasságban szelid fekete méheket talál. Ugyanolyan értéktelenek, mint a vadak, de fától nélkül, cigarettafüsttel kezelhetők.

Az importált olasz anyák óriási családokat hoznak létre. Kétsoros, rendszerint gyorsan kimerülnek. Már hathavi petezés után gyakori a csendes anyaváltás. Leszármazottaik fokozatosan elvadulnak, végül néhány nemzedék után a kezelés lehetetlenné válik, új anyát kell hozatni drága pénzen, „repülőpostával”.

Ezekután mindenki a lényeket szeretné tudni: milyenek az eredmények? Egy százcsalados méhész 28 kg-os évi átlagot ért el, Kyburz legjobb törzse 5 hét alatt adott 38 kg-ot. Nehéz megbízhatóan megállapítani az átlagot az üzem egyenletességét zavaró sok körülmény miatt. Az anyák rövidéletűek: folytonos a népesség ingadozása, a családokat a trópusokon nem lehet egyenletes színvonalon tartani. Júniusban és novemberben beáll a rajzó időszak. Ha a rajzást megakadályozzuk, a méhek elkedvetlenednek, hetekig lustálkodnak. Az anya 8—10 napig vár a petezés újrakezdésével — ehez járul a rajzás elhatározása előtti napokban tartott petézési szünet.

Ha egy feltétliők megtelt, a méhek leállnak. Ennek következtében egész éven át kénytelen a méhész pergetni és eladni, — írja Kyburz. — Jó gazdalkodással el lehet érni az északamerikai rakodótornyok 100—200 kg-os eredményeit is, anélkül, hogy a téli eieséget tartalékolni kellene, minthogy az egyenlítő alatt nincs tél. A méz világi piaci ára kb. 40 dollárcent európai kikötőben ingeny edényben átadva. Ha ebből a délamerikai termelő kg-ként pl. csak 20 centet kap, egy család nyers jövedelme 20—40 dollár = 3—6000 lej. A gyengébbminőségű mézekért nagyban 28—35 centet kap az Egyesült-Államokban a termelő kg-ként. Ha a délamerikai méhész is eléri ezt az árat, akkor az előbbi nyers jövedelem átlag 30 centes mézárát alapulvéve 6—9.000 lej lenne kaptáranként.

A trópusi mézek rendkívül sokfélék, mert minden övezetnek más és más a jellegzetes növényzete és ez is hónapról-hónapra változik.

Kolumbia fővárosa, Bogota egy 2600 m magas fensíkön épült. Ezen a fensíkon igen szép, világos mézet termelnek, túl-

nyomórészt vad fehérheréből. 1200 m magasságban, a Középkordillerákban vékony, gyorsan ikrásodó méz terem.

Kyburz méze a Nyugati Kordillerákban 1500 m magasságban sűrűbb és vagy nem cukrosodik, vagy csak hónapok múlva. Alig található csak egy félvirágból gyűjtött trópusi méz: száz és százféle fa, kuszónövénv, orchidea stb. virágaiból származnak. Kyburz szomszédságában vagy 100.000 kávécserje virágzik évente kétszer, júniusban s decemberben. Jó időben gazdag aromájú, sötét, kissé zöld árnyalatú mézet perget kávéből. Kenőolajhoz hasonlít. Január—február és június—augusztus vízszínű, liánokból és egy „arayan” nevű fa virágából származó mézet ad. A többi hónap termései aranvsárga, vöröses virágmez. Mézei vékonyabbak, folyósabbak, mint a legjobb európai mézek, de aromájuk gyakran kiváló.

A hordás sokszor egész évre terjed, de nem mindig. 1943-ban egész évben folyt a pergetés; 1944-ben januártól—októberig

kitűnő volt az év; 1945 kezdetben gyenge, de májustól szeptemberig jó. Októbertől 1946 februárjáig nem volt pergetés. Ennek valószínű oka a levegő túlságos nedvessége volt, ami megakadályozta a méz besűrítését. Viszont 1946 február elején a legjobb törzsnak már 30 kg éretlen méze volt a méz kamrában.

Sajátságos, hogy Kyburz méhei nem járnak másutt kedvelt virágokat, pl.: cseresznye, szilvát, rózsát (?), babot (?), lucernát, szarvaskerepet, földiepret, stb. Nem kedvelik a banánt sem, holott szinte csepeg a nektártól és a fulánk nélküli vadméhek ugyancsak lepik. Elkerülik a citrom és narancsvirágot is, ami Kaliforniában főhordást ad...

Kyburz beszámolója számunkra nem nyújt gyakorlati okulást, kivéve az anyákra vonatkozó részt. Viszont rávilágít a méz világpiacon árárt eldöntő egyes területek termelési képességére.

Csikós Tibor

A fekvő kaptár köpenyesre való elrendezése

A jó, kevés fogvasztással járó, telelés és a rohamos tavaszi fejlődés egyik fontos elősegítője a melegtartó és jó hőszigetelő kaptár. Kaptárrendszereink közül ezt a Mátvás „Hungária” köpenyes kaptár biztosítja a legjobban. Ezt nemcsak a saját, években át való gyakorlati tapasztalatom, hanem mindazok is bizonyítják, akik időközben köpenyes kaptárakat már beszeráltak és azzal méhészkednek.

Méhészetemben ez évben is a köpenyesekben teleltek legjobban és az akácraól a legjobb eredményt adták a méhcsaládok. A korai fagy által megrikított és az esőelmoszt akácraól a köpenyesek 10, a kétcsaládos rendszerű fekvők 10, és az egyesaládos fekvők 3,50 kg. átlagot adtak. A kisebb méretek és egyéb rendszerű kaptárakban való családok semmit nem adtak és a tél is kegyetlenül megtizedelte őket. Érdekes, hogy a köpenyes családok éppen annyit adtak, mint a kétcsaládos kaptárak, tehát mint két család együttesen s majdnem háromszor annyit, mint az egyesaládos „NB fekvők. Mindhárom kaptárban egyforma NB keretek, lényegében egyforma és egyidőben való kezelés mellett. Mitől adódott e nagy különbség? Egyedül a kaptár jól bélelt voltánál fogva. A köpenyesek javára évről-évre ezt az eredményt tapasztalom.

Már többször említettem, hogy megfelelő eljárással minden kaptár köpenyessé tehető, csak egy kis leleményesség kell hozzá. Miután az eddigieknél jóval béleltebb kaptárak adta eredmények kézzelfoghatóak, a kérdés megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk vele.

A fekvő kaptár különösen alkalmas arra, hogy egy kis munkával és költséggel javítsunk rajta, vagyis télre és tavaszra köpenyessé módosítsuk. Az eredeti köpenyes is csak ebben az időben köpenyes, mert később már a szorosan vett köpeny méz kamrává alakul át. De nyáron nem is szükséges a melegtartó kaptár és a bélelés ily időben már semmi jelentőséggel sem bír. Pl. a köpenyes kaptárak a nyári hordásról már semmivel sem adnak több mézet, mint mondjuk a hasonló úrtartalmú és méretű kaptárak. Ilyenkor meleggazdálkodás már nem probléma a méhcsaládok és minden méreten, vékonyabbfalú kaptárban is megfelelő népséggé fejlődik a család, ha egyéb feltételei adva van. A köpenyes és a hasonlóan jól bélelt kaptár tehát a jó telelést és főleg a tavaszi főhordást, az akác eredményesebb kihasználását biztosítja, célszerű berendezése és melegtartóságánál fogva.

Arany Mihály zimonyi méhésztársunk a fekvő kaptárban próbálta megoldani a

köpenyes elveit. Kaptára rendes NB keretes vándor fekvőkaptár. A kaptár közepébe egy 8 keretet befogadó fenéketlen fiókot helyezett. Ez a fészekrész, míg jobbról balról a méztár. A fiók két oldalán anyaraks van. Tehát egy 8 keretes fészekre korlátozott fekvőkaptár. A kaptár eleje és hátuljának falába a fióknak megfelelő mélyedés van. Így fiók mindig csak középtűl lehet. Összel ezt a fiókot keretestől együtt kiemeli és egyszerűen megfordítja úgy, hogy a keretek melegéptiményre állnak. A fiók egyik oldalán kijáró is van a kaptár kijárójának síkjában. Télen tehát a keretek melegéptiményre állnak és sarokkijáró képződik, ami a szél behatolását gátolja a fészekbe. A fiókot körül tömi melegtartó anyaggal és így részben meg van oldva a köpenyes elve. Bár a fenékkal már nem tördök sokat, amint mondja az eléggé bélelt.

Azonban itt tévednek sokan. Ha mondjuk a fenék 1 colos vastag deszkából készül, arra néhány réteg újságpapírt borítanak és azt lefoglalják még 1 cm vastagságú deszkával, azt gondolják, hogy ez már aztán alaposan bélelt fenék. Pedig a fenék csak akkor bélelt igazán és a köpenyes kaptár elveit csakis akkor üti meg, ha a bélelt fenék vastagsága megközelíti a 10 centimétert, úgy amint az az eredeti köpenyeseknél is van. Tehát a kaptárt egyformán jól kell bélelni minden oldalon, amit már más alkalommal is hangsúlyoztam, mert csak így köpenyes igazán a kaptár és a jobb eredmény is csak így adódik.

Az Arany-féle elrendezés némi módosítással, helyesbítéssel minden nagykeretes fekvőkaptárnál olcsón megoldható, egy fenék nélküli egyszerű fiókkal, amit maga a méhész is elkészíthet félcolos deszkából, mely lehet akár láda deszka is. Elkészítési módját az alábbi leírás és részletes rajzokból mindenki könnyen megértheti:

Mindenek előtt megcsináljuk a betétfiók két oldalát, mely a bal felső rajzcsoporton kettes számmal van jelölve. Ez egyszerű deszkalap, 1 cm (fél col) vastagságú deszkából. (Az egész fiók ily vékony deszkából készül). A deszkalap olyan széles, ami 8 keretünknek megfelel. Olyan magas, hogy a felső élet a keret füle alá helyezve, a keretek ugyanolyan magasságban álljanak, mint a kaptárban is állnak. Ha nem volna ilyen széles deszkánk, akkor azt akár 2—3 darabból enyvezéssel összeállíthatjuk. A közepén vágunk egy 10×10 cm-es nagyságú nyílást. Ennek rendeltetéséről később lesz szó.

Szükségünk van két peremlécre; (1—1 sz. rajz). Ez olyan széles legyen, hogy a kaptár fedődeszkáit vagy rájárat tartó peremtől a kijáró nyílás alsó szintjéig érjen és vagy 6—7-cm-rel legyen hosszabb a 2. számú rajz vagyis a fiók oldaldeszkájánál. Ezek a peremlécek az oldaldeszkára lesznek rászögezve az a rajzcsoport jobboldalán látható rajz szerint. A hátsó részén 1 centiméternyire, vagyis a deszka vastagságának megfelelően kijebb áll, míg elől a hosszabbik vége marad. Hogy miért kell ennek így lenni, azt az alatta lévő ábrán összeállított fiók szemlélteti.

A ládikó eleje és hátulja (3—4 sz. rajzon) olyan magas legyen, mint a már elkészült és peremléccel ellátott oldal együttesen és olyan hosszú, hogy az oldalakat összegezve a keretek a fiókba beleférjenek, amint az a jobb sarokban lévő ábrán is látható. Az egyik oldalon, mely a fiók eleje lesz, (4 szám a rajzon) az egyik végén kijárót vágunk ugyanolyan magasságban, mint az magán a kaptáron is van, hogy a fiók behelyezésekor a fiók kijárója a kaptár kijárójával egymagasságban legyen és a fiók küszöbdeszkája (5 szám a rajzon) a kaptár kijárójának alsó síkjával egy szintben legyen. Most jön a fiók összeszegezése, amit a bal alsó ábra mindenki részére érthetően magyaráz. Így készen áll a fiók nélküli, 8 keretet befogadó és küszöbdeszkával ellátott betétfiók.

Ha a kész fiókot behelyezzük a kaptár közepébe, a fiók küszöbdeszkája a kaptár kijárójának alsó síkjához érintkezik és itt egy pitvar létesül, akár az eredeti köpenyes kaptárnál. A betét fiók pedig minden oldalról távol van a kaptár oldalaitól. Ez az üres tér a tulajdonképeni köpeny, melyet télire és tavaszi időre melegtartó anyaggal kitömünk. A 8 keretet befogadó fiók szélessége ugyanis, a 35 mm-es lépperinc-távolság esetén, 31 cm (külméret). A NB keretes fekvő kaptár belső szélessége 44 cm. Így 13 cm helyünk marad bélelésre. Ha a fiók a kaptár közepén áll, akkor elől is hátul is 6,5 cm üres helyet kapunk. A jobb és baloldalon természetesen jóval több az üres tér. A kaptár fala megüti a 3—4 cm-t, ami így, elől és hátul 10 cm körüli vastag falat jelent s meglehetősen bélelt kaptárt kapunk.

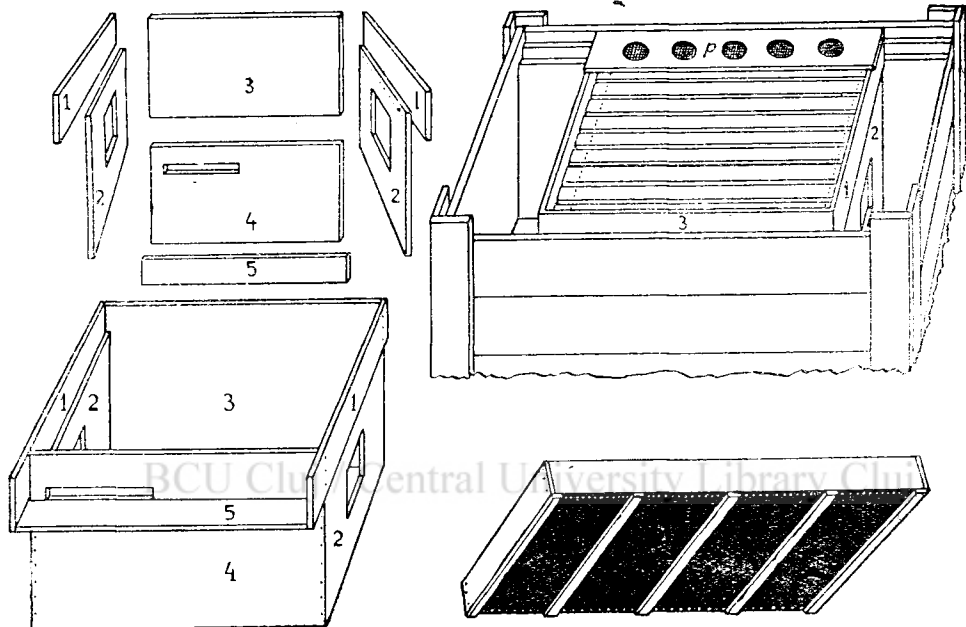
A fenék sem maradhat béleletlenül. Ezen úgy segítünk, hogy 8—10 cm széles vékony deszkából egy lapos fiókot szögeünk össze (a jobb alsó rajz szerint.) Egyik felét kátránypapírossal szögeljük be és keresztben heveder lécekkal fogat-

jük át. Ezt a lapos dobozt melegtartó anyaggal töltjük és ezt helyezük a kaptár fenéke alá. Nagysága a kaptár fenékénél 1–2 cm-rel szűkebb, hogy a kaptár oldalán lefutó víz ne juthasson a dobozba. A kátránpapírral ellátott fenék, miután azt nap nem éri, nagyon sokáig eltart és a fereg sem rágja meg. Használataon kívül, egymásra rakva, kis helyen eltartható.

gőzést kap. A család tehát a legteljesebb nyugalmat élvezheti. A szeles, zord tavaszi napokon ugyancsak így zárjuk le. A pitvar egyik végébe itató vályú helyezhető, mely a méhek háborgatása nélkül a rostaszövetes lyukon keresztül feltölthető.

Nézzük már most család télire való elrendezését a leírt eszközök igénybevétele mellett:

Szeptember utóján, október elején, ami-

A bal felső sarokban a telelő fiók elemei, alul készen összeállítva. Jobbra f e l a kaptárba beleékeztve, alatta a fenék párná.

A rajz jobb felső sarkában a kaptárba helyezett betétfiók elején látjuk az átluggatott és rostaszövettel ellátott pitvarfedő deszkácskát. Ilyen pitvarfedő deszka van az eredeti köpenyes kaptárnál is alkalmazva. Rendeltetése, hogy ha a kaptár kijáróját felszukjuk, a pitvarból a méhek sehova nem távozhatnak és ezen keresztül kapja a család a levegőt.

Az ily elrendezésű kaptáraknál a repülés megszűntével, a hidegek beálltával a kaptár kijáróját teljesen elzárjuk a tető egyik szellőző részét megnyitjuk és a család minden külső kártevőtől (egér, cicikány) védve van, a szél nem súvölt be a kijárón keresztül és a pitvaron, pitvarfedő deszkán keresztül elsötétített leve-

kor a család, ill. a fészek végleges telelésre való elrendezését szoktuk végezni, a kaptárból kiszedjük az összes kereteket. A fészekkereteket nyomban a fiókba rakhatjuk át olyként, hogy előre, a kijáróhoz egy virágporos keretet helyezünk s utána a többi mézes kereteket. A többi kimaradt keretet még visszarakjuk a kaptárba. Ha a fészekben még nem volna elegendő méz, akkor a fiókból kimaradt mézes kereteket felkarcoljuk, langyosvízzel megpermetezzük és a még adódó szép idő esetén méhek azt a fészekbe raktározzák. (Ha ezzel megkéstünk volna és a család élelemkészlete kiegészítésre szorul, akkor este a kijárót elzárjuk és a pitvarba helyezett vályúban megkezdjük a csa-

lád föletetését. Ezt még nappal is végezhetjük, mert a feltöltés a pitvartakará deszka rostaszövetes résén történhet és a méheket az etetés alatt nem engedjük repülni, mivel a rablás veszélyét is elkerülhetjük. A család lesötétített levegőzést kap és nyugodtan hordja, raktározza a pitvarból az élelmet a fészekbe). A telelésre elrendezett kaptárban, a szerteséj-jel, a fiókon kívüli kereteken kint maradt méhek a hidegebb idők beálltával, amikor a család már szoros téli csomóba húzódik össze, a fiók kétoldali nyílásán a fészekbe húzódnak. Ez az az idő, amikor a fiók körülcsomagolását intézzük. Legelőbb a fiók kétoldalán levő nyílást zárjuk el egy-egy ráálló deszkával s utána melegtartó anyaggal szépen körülburkoljuk a fiókot. Ekkor már kereteket nem hagyunk a kaptárban, mert azok ott a tél folyamán megpenészednének.

Tavasszal a fiasítás megindultával a méhcsomó még jobban összehúzódik, tehát a család fejlődésére jó ideig elcsendő a 8 NB keret. Ebben a meleg fészekben a fiasítás is rohamosabb tempóban terjed. Az itatás ismét a pitvarban végezhető. Ha azt látjuk, hogy a 8 keretes fészek már zsúfolt, akkor a kaptár egyik oldalán a tömítést kiszedjük és néhány kiénített keretet helyezünk oda; a többi részt pedig záródeszkával zárjuk. Újabb bővítésnél már akár mind a két oldalon is kiszedhetjük a tömítést, mert ha a méhcsalád már olyan népes, hogy a fiókból kiszorul, akkor már a melegebb idők is itt vannak és az ily népes család fejlődésének megakadástól már nem kell tartanunk. Hűvösebb időjárás beköszönte esetén sem, mert ilvenkor már a fiókban biztosan van 6—6 keret, főleg fedett fiasítás és ekkor a fiókot már akár kivehetjük és a fészket fiók nélkül rendezzük a kaptárban záródeszák segítségével, mint egyébként is szokás.

Az erdélyi kis, B. és hasonlóan keskenyebb keretekkel ellátott fekvőkaptárakban a 8 keretes fiók behelyezése esetén már nem kapnánk meg a fiók elején és hátulján azt a szükséges béclést, amit igazán bélelésnek lehet nevezni. Ily esetben elégedjünk meg azzal, hogy a fiókot egészen a kaptár hátuljához húzzuk és csak a pitvar alatt vagyis a fiók elején van meg a kellő béclés. Ezen kaptároknál a hátsó béclés hiányán úgy segítünk, hogy oda is készítünk egy olyan lapos dobozt, mint a kaptár feneké alá és azt szorosan a kaptár hátsó falához erősítjük kapsok segítségével. Ha a melegtartó

anyaggal megtöltött dobozt zsákszövettel borítjuk és szögeljük le, nagyon jól tapad a kaptár falához és ez a hátsó toldalék is teljesen teljesíti a köpeny vagyis béclés szerepét. Hogy a kaptárfal és a toldalék közé az esővíz, hólé be ne húzódhasson, a tető alól kátránypapírsávot eresztünk ki a víz elvezetésére.

Méhészársaim közül többen koratavaszi legelőre, (repcé, füzes) vándorolnak. Már pedig éppen ezen időszakban még rendkívül fontos a fészek melegen takarása. Itt fölvetődik a kérdés, hogy miként vándorolhat az ily elrendezésű kaptárakkal, vagy ha akárcsak akar menni, hogyan viszi azt a sok lim-lomot ami ezen elrendezéssel jár? Ez a kérdés sem megoldhatatlan és nem jár különösebb veszéllyel. A fiók csak négy oldalból áll. Ezt a négy oldalt szögözés nélkül úgy is össze lehet erősíteni, hogy néhány fogással szétszedhető vagy összeállítható. Az ágy, amelyben alszunk, az sincs összeszögelve, mégis olyan szilárdan áll, hogy a mázsás súlyú, hánycolódo vendége alatt sem mozog. Tehát csak egy kis leleményesség kell hozzá. A szétszedett fiókok egy csomóba kötve, vagy egy üres kaptárba rakva már nem jelentenek oly nagy salangot vándorlásnál.

A fészek téli és tavaszi védelme ezt a kis elrendezést is némi munkát nagyon megkívánja és felette gazdaságos, mert a családok jó telelésére, a koratavaszi rohamos fejlődésre és a hozamra szemmel látható és kézzelfogható eredménnyel jár. Egy próba erről mindenkit meggyőzhet. Hasonló elveken alapuló elrendezésre kell felkészülnünk minden más rendszerű kaptárnál is. Időnk még van erre a betelelésig. A célt azonban legjobban szolgálja az eredeti köpenyes kaptár, melynél nincsenek hasonló sallangok. Azonban a meglévő kaptárainkat sem dobhatjuk el, de egy kis ügyességgel, leleményességgel segíthetünk azok hiányosságain. Ezt pedig a többtermelés érdekében meg kell tennünk.

Tamaskó József

„ROMANIA APICOLĂ”

A Romániai Központi Méhész
Egyet hivatalos közlönye

București, Căsuța Poștală 525

Kifűnően szerkesztett román nyelvű szaklap. Megjelenik havonta. Előfizetési díja évi 300 lej. Postafakarék csekkszám: 12984

A rablás

Általában úgy tudjuk, hogy a rablást könnyebb elkerülni, mint a már meglévót megszüntetni. Nem marad azonban ismeretlen a legjobb méhészdöntés előtt sem, mert nem mindig a méhészhibájából fordul elő. Különösen ott, ahol dúc-rendszerrel méhészkédnek, vagy ott, ahol serkentető etetést alkalmaznak. A dúc-rendszerrel például az ősz betelelésnél elkerülhetetlen, hogy a kibontott családra idegen méh ne szálljon, tekintve, hogy az hordástalan időben történik. Aki pedig serkentő etetést alkalmaz, igen könnyen megfigyelheti, hogy az etetéssel egyidejűleg megkezdődik a kutatás is.

Amikor a rablás kiütött, első dolgunk legyen megállapítani, hogy milyen rablásról van szó, mert abban is különbség van és aszerint kell intézkedni. A gyakorlatban eddig többféle rablást ismertem meg.

Mikor erősebb család egy quengébet támad meg, ahogv észrevettük, a családot azonnal lezárnuk és a röpnitásra quülekező rablókat hideg vízzel le permetezzük, mire azok röstön eloszlanak. Miután elszálltak egy méh kijáratára, megmilták a kijáratot és a kitoduló rablókat is permetezzük, esvideüileg megátoljuk az újabb behatolást. Permetezni nem szembe, hanem oldalról kell. Azok a rablók, melyek kaptak a hideg vízből, aznap nem jönnek méhegyeszer vissza. Ha a kiszálás megszűnt, a kijáratot újból bezárjuk és zárva marad estig. A röplyukra quülekező rablókat újból permetezzük.

Este, ha már a méhek nem járnak a kijárat teljes egészében megmiltjuk, hogy a honrekedő rablók haza repüljenek és a künnrekedt családhoz tartozó méhek bemehessenek. Ha minden elcsendesedett, a rabolt család kaptárját más helyre állítjuk és a helyére egy más üres kaptárt teszük. Ha a kaptár többes, akkor a családot átlakoltatjuk és más helyre állítva, leszúkitett röpnylással másnap reggel szabadon engedjük. Új helyükön lezárni nem szabad. Az üres kaptárba 3—4 keret lépet

teszünk, ha kora tavasszal van lisztrel töltve, más évszakban, üresen, hogy a megjelenő rablók azon töltsék az időt és ne kutassanak.

Ha az átlakoltatott család kaptárjában méhek maradtak, másnap reggel félig dermedt állapotban találjuk őket; egy tollszárral összeseperve, a családhoz tesszük. Az átlakoltatott család méhei másnap reggel kiszállnak „tájoznak“, visszatérnek a régi helyükre s miután a családjukat nem találják ott, visszamennek oda, ahonnan kirepültek. A családot megmentettük. A rablók a lisztet hordják, vagy az üres lépeken kutatnak, míg meg nem unják. A rablásnak nyoma sem marad. Itt abban rejlik a tudomány, hogy a rabolt család rablók nélkül kerüljen új otthonába.

Hordástalan időben gyakran megtörténik továbbá, hogy erős családot is megtámadnak. Különösen, ha nagy a röpnylás. Itt semmi mást tenni nem kell, csak a röplyukat egy méh kijáratára szűkíteni, miáltal a rablás megszűnik.

Késő ősszel a kisebb család korábban húzódik csomóba, mint a nagy család. A nagy család méhei délfelé, ha az idő melegebbé válik, kiszállnak, de mivel künn semmit sem kapnak, a kisebb családokhoz hatolnak be és rabolják. A család nem védi magát. A méhészdöntés is csak annyit lát, hogy a méhek milyen szépen járnak. Ha nem veszi észre, az a következménye, hogy a családja éhen hal, mert csak az a méze maradt meg, amit szorosan letakart, a többit szép csendesen ellopokdták.

Ezt úgy intézzük el, hogy a családot a rablókkal együtt bezárjuk és zárva hagyjuk mindaddig, míg az idő annyira lehült, hogy a méhek többé már nem járhatnak ki. A gyengébb család a rablókkal megerősödik. Ezzel kapcsolatban megemlítek egy érdekes esetet:

Egy késő délután feltűnt nekem két családom nagy szorgalma. Az egyik ment a másikhoz, a másik vissza, ehhez, de se itt, se ott, semmi ellentállás. Ez a jó komaság annyira tetszett ne-

Kem, hogy egész nap mulattam rajta. Az egyik lopta a másikat, ez meg lopta vissza. Mikor tisztába jöttem a helyzet-zettel, az egyiknek kámfor golyót, a másiknak kölni vízzel áztatott rongyot tettem a kaptárfenekére és egy napig lezártam. Mikor kieresztettem a játék újból kezdődött, de megkezdődött az ellenállás is. Leszűkített röplyukkal hamarosan redbe jöttek. Ez a rablás úgy keletkezett, hogy mindkettő egyforma virágra járt, amitől egyszagúak lettek. De hogy miként találtak egymásra, az titok. Nem is voltak közel egymáshoz.

Téves az az állítás, hogy a rablók igyekeznek az anyát megtámadni, hogy a zavarosban könnyebben halásszanak. A rabló méhek, ha egy családba bejuthatnak, semmivel a világon nem törőd-

nek, csakhogy mielőbb teleszívják magukat mézzel. Öldöklés sem volna, ha a családhoz tartozó méhek nem fognák le őket.

Ha a rablás nagyon elfajult, az anya kimenekül a kaptárból és künn pusztul el. Mikor a méhek észreveszik, hogy az anya nincs, azonnal megszűnik minden ellenállás és az öregebb méhek átpártolnak a rablókhoz, segítenek a saját mézüket elhordani és ott is maradnak a rablóknál.

Sorozzuk be a permetezőt a méhészek között közé és olyat használjunk, amilyent a borbély használ. Ha egy kidobolásra szánt családot előbb bepermetezünk, gyorsabban fölmelegy és nem szűr.

Kisbács.

Katona Sándor.

A méz először, másodszor és harmadszor is a méheké

A mult és jelen méhészetéről szeretnék röviden elmélkedni, mint sokat tapasztalt 72 éves ember. Édesapám — nyugodjék csendesen — mint székely törpe gazdálkodó szintén tartott méheket maga készítette szalmakaszban. Állandóan volt 20—40 család és tőle tanultam meg, hogy a szalma télen meleg, nyáron hűvös. Nem volt rajta tapasz s mégis szépen fejlődtek bennük a méhek. Már gyerekkoromban megszerettem a méheket. Mikor a méhekkel foglalkozom, ma is eszembe jut szüleim figyelmeztető szava: Vigyázz, nehogy megtagass egy méhet is, mert mindenik tyukot ér!

Akkor még nem ismerték Udvarhely megyében Bibarcfalván a kaptárakat. Édesapám nagy gonddal és szeretettel kezelte kasos családjait. Ősszel a kiváló nehez, öreg anyás családok közül 5—10-et eladott vagy a háztartás részére felhasználta. A mézelésre szánt családokat, mikor még volt hordás néptelenebb utórajokkal cserélte fel és így az utóraj sok mézzel ment teletőbe. De a felvert családnál maradt méheket sem kénezte le, hanem ahogy szedte ki a lépeket, lúdszárral beseperte s a gyengébb utórajokhoz ültötte. Gyakran kidobolta és az anyát kikereste. A méheket felosztotta a többi családok között.

Négyévesnél idősebb családot nem tartott, mert tudta, hogy az öreg lépekben a

sejtek megszűkülnek és kisebb testű méhek fejlődnek bennük. Ezeknek kisebb a mézhólyagjuk és nem hordanak elegendő mézet.

Méhészetében háromféle nagyságú kast használt és a raj nagyságához viszonyítva fogta bele a bogarakat. Amikor a kas csinek mutatkozott, s a méhek még nem tértek át a herelep építésére, toldalékot tett alájuk és szépen dolgoztak tovább. Ha megváltozott az idő és a mézelés megszűnt, kivette alóla a toldalékot. Jól emlékszem — mint gyermek — milyen szép összeget hoztak. Az akkori időkből farcádiak gyűjtötték. Nagy kádakkal jártak és abba gyűmőszölték bele a lépes mézet. Mi csak ritkán adtuk el. A legtöbbször erre a célra készített kosárba kézzel nyomkodtuk ki a lépekből a mézet. Sohasem hallottam odahaza méhbetegségről s vagy 52 éve méhészkedem, de nem tudom milyen a költsérotadás.

Az első méhészetem Udvarhely megyében Etéd községben volt. Az akkor divatos 3 és 4 soros országos méretű kaptárakkal rendeztem be. Az idegen eszmékért folytatott 1914—18-as világháború tönkretette 85 családomat. Akinék megvan az Ambrozi Béla „A méh” című könyv második kiadása, megláthatja a pavilonomat amint előtte állok méhészköpenyben. Csupán Etéd helyett Leléd-et írtak tévedésből.

Mindég nagyon szerettem olvasni, tanulni és újabban külön örömnövep számomra, amikor megérkezik a „Méhészeti Közlöny“, mert a méhészethez is előrelátás és tudás kell. Oh, be szépen ír a méhészetről *Köntzey Mária* és *Beke Klára* VII. oszt. tanítóképzős. Milyen jó lenne egy ilyen fiatal léleknek lehetőséget adni, hogy csak méhészeti terén fejthesse ki továbbbi tevékenységét és lehetőséget biztosítani neki, hogy a külföldi méhészetekei is tanulmányozza.

További méhészeti tevékenységem, mint kezelő, ugyancsak az országos kaptárakhoz fűződik, de egészen eltérő u. n. „akácos“ vidéken. A Székelyföldet felcseréltem a Mezőséggel, Marosludásra költöztem. Többek között volt a 3 soros országos méretű kaptárak közül egy zúgépítésű család. Eleinte ki akartuk szedni, de nem tudtuk, mert mind félkereten voltak és össze-vissza építették a léceket. Csak 6 félkeretet tudtunk aluáról elvenni és hármat felülről. Március végétől a jó meleg takaró alatt olyan szépen fejlődött, hogy április közepén bőviteni kellett a költőteret. Betettünk egy egész keretet a zúgépítés után és szépen bepetézte az anya. Utána tettünk még két félkeretet, rá egy pár nap mulva újra a még hiányzó két félkeretet s mivel a tavaszi virágok bőven mézeltek rövidesen megteltek mézzel úgy, hogy a balta-cim virágzásakor a 36 család közül legel-sőnek kellett felereszteni a mézürbe. A zúgépítéses családtól kivettünk: először 8 félkeretet, másodsor 10—10 és végül be-teléskor megint 8-at, tehát összesen 36 fél-keretet. Ugyanakkor a 4 sorosból csak 24 félkeretet vettünk ki, a többiből 8—10 kilót. Mostan szeretném megkérdezni a szerkesztőséget 52 évj méhészkedésem után, hogy lehet ez az óriási mézhozam különbség a 3 soros országos méretű kis kaptárból? Nem tulajdoníthatjuk-e az anya kiválóságának?

A Méhészeti Közlönyből fájt szívvel olvasom a költésrothadás rohamos terjedésé-ét és sajnos még tovább terjed, mert mi-képen terjed a kapzsi „kezdő“ méhészek

száma, olyan arányban nő a betegség is. Nagyon értelmesen vázolja a Méhészeti Közlönyben *Köntzey Mária*. Oh, be könnyű lenne pedig a betegség terjedésének megakadályozása, de ha elkezdnek magya-rázni, sokan nem is figyelnek oda, mert azt gondolják, öreg vagyok. A méhészettel is úgy vagyunk, mint az elavult faekével, melyet a mai kor modern vaskével vál-tott fel. Aki a méh veleszületett tulajdon-ságát nem figyeli és másképen akarja őket nevelni, irányítani, bünt követ. el.

Amikor Ludasra költöztünk és megtud-ták, hogy idős méhész vagyok, többen jöt-tek tanácsot kérni, hogy milyen kaptárt ajánljak? Mindeniknek azt feletem, hogy mindenik jó. Akik pedig országos kaptár-ral méhészkednek, azt ajánlom, hogy a költőterben használjanak egész keretet, a méztérbe félkeretet, vándorlásra pedig egész keretes fekvőt.

Befejezésül megemlítem még, hogy a méhészeti nem olyan üzleti foglalkozás, melyet egy-két hónap vagy év alatt lehet lebonyolítani. Azok közül, akiket beakar-tam vezetni a méhészeti hasznos foglalko-zásába, csak hárman fogadták meg legfon-tosabb tanácsomat, hogy a méz először, másodsor és harmadsor az a méheké, csak ami ezen felül marad az a méhészé! *Marosludas.*

id. Szabó Márton
méhész.

Örömmel üdvözljük *id. Szabó Márton* méhésztestvérünk írását. Sok élettapasz-talatot tanulhatunk belőle s köztük a leg-fontosabbat, hogy a méhek által begyű-jött mézzel mindenelőtt a telető családöt lássuk el bőven. A cikkben feltett kér-désre, innen távolról, nehéz feleletet adni. Bizonyára az anya kiválósága is szerepet játszott, de előidézhetette a zúgépítményben visszamaradt nagyobb mennyiségű méz is. Amint a cikkből kivesszük, a kezelés első évében történt ez az eset, így bizonyára nem a cikkirő telelte be a méhcsaládokat s az előző kezelő nem vehette el a zúg-építményből a méhek mézét. *Szerk.*

Lapunk terjedelme
és pontos megjelenése

TŐLED IS FÜGG

KÜLDJED EL HÁTRALÉKODAT AZ EME-NEK
ILLETVE MÉHÉSZKÖRÖDNEK.

**A JÖVŐBEN CSAK FER-
TŐTLENITETT MŰLÉPET**

használjunk! Viaszt fertőtlenít és mű-
lépet szállít Tóth István
ig. vál. tag Kolozsvár, Bu-
dai Nagy Antal-ut 78 sz.

MŰLÉPKÉSZÍTÉS CSEREVIASZBÓL

A kölyök családok telettetése

Köztudomású, hogy igen nehéz gyenge családokat áttelelni s rendszerint, a méhészt minden fáradozása ellenére a fentemlített családok nagy része vagy elpusztul, vagy annyira legyengül, hogy minden fáradság kárba veszett.

Ősszel, amikor a nappali hőmérséklet lesüllyed a +4 C fokra, felbontunk egy családot, melyhez hozzá akarjuk csatolni a gyenge családot. Levesszük az ablakot (óvatosan) és az üres kereteket kiszedjük egészen a fűrtbe húzódott méhekig. Most sorra kerül az egyesítendő kis család. Óvatosan, de gyorsan kivesszük a részben dermedt állapotban levő méhekkel telt keretet s hozzá csatoljuk a már előzőleg kibontott családhoz. Utána a kaptárt eredeti helyzetbe hozzuk, (Vissza helyezük a téli takarót, ablakot és ajtót).

Ha még több családot óhajtunk ugyanazon családhoz egyesíteni, három nap múlva, vigyázva, hogy a hőmérséklet +4 C fok legyen, hasonló eljárással egy újabb családot csatolunk a fentihez.

Tavasszal a következő kép tárul elénk: Egy vagy több kereten az anyák, mindegyik körülvéve saját kísérő méheivel, a legnagyobb megértésben élnek. Különös azonban, hogy *csak egy petézik, a többi nem.*

A fenti módszer minden bizonnyal biztos, ha alapul vesszük a méhek biológiai életét.

Ily módon a kölyök családok teleteléséhez szükséges élelem nem olyan sok s azonkívül a zord tél karmaiból sok gyenge család megmenthető.

Főlhívom méhésztársaimat, tegyenek szintén kísérletet és az eredményről számoljanak be lapunkban. *Art.*

Érdeemes munkatársunk közleményéhez még az alábbiakat tartjuk fontosnak megemlíteni, hogy a kísérletre vállalkozó méhésztársaink figyelme ezekre is kiterjedjen. Valamely eljárás sikere lényegtelen apróságoktól függ s ezek közül egynek a hiánya is elég ahhoz, hogy munkánk ne sikerüljön.

Egy szovjet kísérlet, szerint a téli

fűrtbe összehúzódott méhek + 4 C fok külső hőmérséklet alatt már nem mennek át egyik léputcából a másikba. Ilyenkor a fűrt külső felületén a méhek amúgy is tehetetlenebbek, félig dermedtek. Ez a magyarázata annak, hogy a fenti körülmények között egyesített családok nem marakodnak és a néppel közeli helyezett idegen anyát nem bántják, mert azt a saját kísérő méhek őrzik is; később pedig már egy-szaguakká válnak és az idegen méhek is megbarátkoznak a közelükben levő anyával. Azonban baj lehet akkor, ha a kaptár hőmérséklete melegebb, mert a kaptár belső hőmérséklete egyforma külső hőmérséklet mellett is némileg változó, amit befolyásol a kaptár béleltisége, a fészkek kisebb vagy nagyobb terjedelme, továbbá a családok erőssége, a levegő párateltsége stb. Hogy azonban a dolgunkban mégis biztosabban legyünk, helyesen cselekszünk, ha a fentiek szerint rendeződő családok fészket hővebbre vesszük és takarattal hagyjuk. Ugyanis lehet külső + 4 C fokos hőmérséklet, de ha a kaptár belső hőmérséklete magasabb a megkívántnál, a méhek a fűrt külsején is mozgékonyabbak, ha nem is lesz éppen nagy marakodás, de az anyát könnyen leölhetik. Hiszen a téli és koratavaszi háborgatás közben gyakran megcsik, hogy a család a saját anyját is leszúrja. Ez a multban velünk is megesezt már számtalanszor, de másokkal is. Sőt mi több, az anya már meg is kezdte a fiasítást és azután pusztult el, saját méhei szúrták le. Miért van ez?

Itt utalunk egy régebbi megfigyelésre, mely szerint a téli fűrtbe húzódó család léputcákra tagozódik s léputcáinként szinte külön-külön családot alkot, nem szomszédol, amit a szovjet kísérlet is bizonyít és amire az említett módszer alapul. Az anya jelenlétéről csak abban a léputcában tudnak a méhek amelyekben az anya éppen tartózkodik. Az innét kiáradó nyugodt han-

gulat azonban tudtukra adja, hogy a család anyja él és minden rendben van ott. Ha az anya ilyenkor átmenne a másik léputcába vagy a másik léputca harciasabb mukása kerülne közelébe, menten le is szúrná, ha azt a kíséző méhektől megtehetné. Tehát a másik léputcában levő anyát a saját munkásai is idegennek tekintik, mert úgy tudják, hogy az ő anyjuk a másik léputcában van, nomeg még nem ismerkedtek meg vele, vagy ha ismerték is, de elfelejtették. Innét van az, hogy az anya ha már megkezdte a fiasítást távasszal, de még csak abban a léputcá-

ban, amelyikben telet, a szomszédos léputca méhei miután a telető fürt még nem bomlott meg s így még nem ismerkedtek meg az anyával, ha történetesen a családot megbontjuk, a méhek összekeverednek, az anya elveszti kíséző méheit és a másik léputcából idekerült méhek az anyát megtámadják. A család háborgatását sokszor életével fizeti az anya; jobbik esetben pedig annyira megkínózzák a méhek, hogy rokkanttá válik. Ilyen esetet előidézhet az olyan háborgatás is, ami nem a méhésztől ered, hanem egyéb külső okok idézik elő.

Mézes italok

Mint minden cukortartalmu anyagot, a mézet is lehet szeszese erjesztéssel szeszestállá alakítani éppen úgy, mint a szőlő- vagy egyéb gyümölcsleveket (mustokat). Csakhogy míg a gyümölcsök érett állapotban a levegőben terjedő, erjesztő gombacsírákat magukra szedve, mustjukba is beleviszik, mely aztán magától erjedésnek indul, a mézből készült must magától nem indul erjedésnek, hanem bele kell vinni az erjesztő gombacsírákat.

Eljárásom szerint, kétféleképen viszem bele: *élesztőalakban és szőlővel*. Ha a mézbort lepárolásra (*mézkonyak-ká*) vagy *mézecetté* akarom fölhasználni, akkor *bármikor* készíthetem, mert közönséges élesztővel bármikor erjedésnek indíthatom. De ha *boralakban* élvezendő itallá akarom alakítani, akkor *csak szőlőéréskor* készíthetem olyformán, hogy 1 hl. mustra 2—3 kg. jó érett, *nemes szőlőt* bőszejű üvegbe (*uborkásüvegbe*) összevaaskolok (*török*), ruhával lekötom és napra teszem. Másnapra annyira forr, hogy a levét, leszűrve, elegendő erjesztőanyagot kaptam egy hektoliter mézmusthoz. De ezt másnap mindjárt bele is kell keverni az előbb elkészített és 18—20° Celsius-ra melegített mézmustba, mert 2—3 napi forrás után ecetsírák keveredhetnek bele a levegőből, mely esetben a mézborunk is megecetesedik.

A mézmustot háromféle célra-lehet

készíteni: 1. *Mézszesznek* (lepárlásra). Ez a készítés után félfévre történik. 2. *Mézecetnek*. Vagyis a lepárlásra készült bort ecetágyra öntjük. 3. *Mézbornak*.

Mindezek készítése csak házi használatra szabad. Forgalomba hozni csak a törvény által megengedett keretek között.

1. **MÉZSZESZ (MÉZKONYAK) KÉSZÍTÉSE.** Mézszesz készítéséhez az értékelenebb, vagy hibában szenvedő mézet használjuk, pl. a repce-, vagy pohánkamézet, melyet másként nem, vagy csak igen alacsony áron értékesíthetünk s mely a méhek teletetésére sem alkalmas, ikrásodásra (jegecsesedésre) való hajlamosságuk miatt.

A mustot mindig Wagner-mustmérővel készítem 15 fokosra. Ha édesebbre készíteném, nem alakulna át a teljes cukortartalom szeszé, mely esetben az a cefrével kiöntvén, kárbaveszne. A 15 fokos mustból 7%-os bor lesz, Wagner-mérővel és így — az elpárolgást is beleszámítva — $4\frac{1}{2}$ liter borból 1 liter mézpálinka lesz. Vagy 5 literből 1 liter 60%-os konyak. Készítési módja a következő:

Veszek 1 hl. vizet egy kádba vagy dézsába, beleteszek 15 kg. mézet és addig kavaram, míg teljesen felolvad. Mivel a jó méz hideg vízben nehezen olvad (elegyedik), jobb ugyanannyi vizet véve hozzá, a már kimértből és tűzőn

addig melegítve-keverve, míg fölolvadt, akkor a vízhez öntve, jól összekeverem és mustmérővel megmérem. Ha még nincs 15%-os, szükség szerint keverék hozzá mézet. Azután a 15%-os mustot hordókba öntöm úgy, hogy jó arasznyi hája legyen. Egy hl-re $\frac{1}{2}$ kg. élesztőt előbb jól feloldva belekeverek a mustba és a hordó szájára többrétű viaszruhát teszek. A hordókat az udvaron, napon tartom, azért kell rá ruha, hogy rovarok és szemét bele ne hulljon. Élesztőt csak egy hordóba teszek s mire az 2—3 napra jól forr, addig a többi 25—30 hl-est is elkészítem és akkor a már jól erjedő borból minden hordóba hektoliterenként 2 litert számítva, viszem át az erjesztő anyagot. A zajos erjedés 9—10 napig tart, amely idő alatt nagyon habzik. Ha valamelyik hordó túl tele van, leveti a ráterített ruhát és folyik. Az ilyenből ki kell venni, hogy kárba ne menjen.

Ha már a zajos erjedésen túl van a borunk, akkor minden hordót feltöltünk (egymásból) addig, hogy pár cm. haja legyen és minden hordóra kotyogót alkalmazunk. A kotyogó vége a bor színét ne érintse, mert ha érinti, szén-sav helyett bor jönne ki. Aki a borkezelést tudja, ismeri a konyogót is. Így megy e bor lassú erjedése mindaddig, míg csak kotyog. Melegben előbb hidegebb helyen később fejeződik be. Én szabadban bármikor megfigyelhettem, de aki pincében, csukott helyen erjeszt, az legyen óvatos, mert oly helyen a szén-sav öl.

Mintegy 5—6 hónap múlva a borokat lepárolhatjuk. Ehhez hozzáértés kell. Szamosujváron Voit Gergely tanító, méhésztársam nagyban végezte és saját üsteje volt a lepárlásra, de a háború alatt az üstöket beszedték. Tehát előbb tanulmányozni kell a törvényt annak, aki meg akarja kezdeni. Természetes, hogy előbb kismértékben tanácsosabb.

2. MÉZECET. Erről nem sok a mondanivalóm. Az előbb elmondott módon kiforrott borok legkellemesebbjéből, éppen úgy, mint a természetes borból, veszünk tetszésszerinti mennyiséget és kevés ecetet töltünk hozzá, majd szel-
lősen (ritka rongyal) lekötjük. Az ece-

tesítő baktérium a folyadék felületén a levegő hatására munkába kezd és a kész ecet tisztán alá száll.

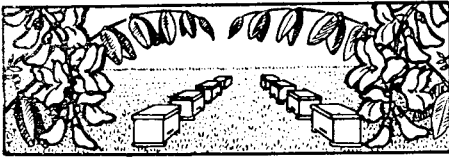
3. MÉZBORKÉSZÍTÉS. Míg a méz-szesz és mézetelekészítéshez a silány vagy hibás mézet vettük, addig a mézborhoz hibátlan, finom mézet használtunk.

Aszúborhoz kell 25—26 %-os mézmust, Wagner-féle mustmérő szerint szomorodni utánzat 20—21 %-os, peccenyebor utánzathoz szintén 20—21 %-os, közönséges asztaliborhoz 16—17 %-os mézmust.

Veszek pl. 25 kg. mézet. Ehhez öntök 8—9 liter lágy, lehetőleg forrás, artézi- vagy folyóvizet, melyekben nincsenek ásványosok, vagy méz. Ezt a keveréket réz- vagy cinezett üstben (vasedényben nem szabad, mert vasízű lesz és megfeketedik) gyenge folyton 2—3 óráig forralom, közben folyton keverem falapocskával és lehabozom. A leszedett habot felhasználhatjuk étkezésre, mert az fehérje-anyag és méz. Megjegyzem, hogy az edénynek csak félig szabad lennie, mert forrás kezdetén az edény így is teledagad és ha nem ügyeskedünk, könnyen kiszalad s meggyulladhat. Azért egy kis hideg vizet tartunk kéznél, mely hozzáöntve megakasztja a dumaszt. Ha már egyideig forrt és a hajat folyton szedtük, nem kell a kifutástól tartanunk, le azért nem szabad magára hagynunk. Folyton keverjük és fölözzük, míg végre nem ver habot és szép pirosra pörkölődik, kellemes pörkölt mézillatot terjeszt. Ebből készítjük az előbb leírt mézmustot a kívánt százalék szerint, hogy milyen bort akarunk készíteni. Ha még kevés mézet kíván, adhatunk hozzá pirítatlant is, csak ne sokat, mert abból a hangyasav nincs kiűzve és ez a kiforrást hátráltatja, vagy megakasztja, mint a szőlőmustot a kénezés.

Ehhez az anyaghoz, illetve musthoz veszem, a cikkem elején leírt szőlőből készített erjesztő anyagot és úgy kezelem, mint a természetes bort szokás musttól egész palackérett koráig, ami bizony időt igényel.

Balogh György.

MÉHLEGELŐ

Egy alig ismert mézelő növényről

Néhány évvel ezelőtt, az elfagyott akác után, kétségbeesve láttam családjaim teljes néptelenségét. Elszomorodva szerettem meg a télirevaló

inségcukrot. Heteken keresztül emésztett a keserűség. Tájára sem szerettem menni a telepemnek. Mikor már aggódva vártam legszebb családjaim haldoklását s lehorgasztott fővel jártam a kaptárok között, észrevettem, hogy méheink hordanak. Csoda történt! Nem lett szükség az inségcukorra, mégis gazdag téli étellemmel mentek telelőbe, pedig egész nyáron tarlóvirágot csak mutatónak láttak.

Gazdatestvéreim ugyanis nagy előszeretettel természetlik a baltacim egyik féleségét, a sarju vagy kétszer virágzó baltacimet. Ez először rendszeren az akáccal egyidőben virágzik, másodszor kb. három héttel az első virágzás után. A második virágzás, mivel annak minden szálát magának hagyják, hetekig eltart s bőven ontja a nektárt.

Az első virágzásnak rendszeren nem nagy hasznát vesszük, mert az akác miatt alig járják, de különben is, néhány napi teljes virágboruláskor kíméletlen kaszások űzik ki az édenkert dögicsélő lakóit. A második virágzáskor azonban bőven pótolhatják kis bogaraink azt, amit az élet vagy a mostoha időjárás elrabol tőlük. *Hangsúlyoznom kell, hogy a sarjuja talán semmivel sem ritkább vagy szegényebb, mint az első kaszálása.* Ugyanolyan

igénytelen, mint a közönséges baltacim. A leggyöngébb talajban is jól díszlik. Bár gazdáink csak egy-egy évre sorozzák a vetésforgóba, 3—10, sőt több évig is hasznosan el él. Fűkeverékbe, rétre is kiválóan alkalmas.

Községem lakói emberemlékezet óta foglalkoznak a baltacim termesztésével. (A cikk írásakor a szerző Dunántúlon lakott. Szerk.) A felesleget többnyire a szomszédos községek vásárolják fel takarmánnyerés céljára. Sok magot elvisznek a szomszédos vármegyékbe is. Vittek már nem egyszer Veszprém és Győr megyékbe is tőlünk. Vásárlóink évről-évre visszatérnek.

Ez a baltacim tulajdonképpen *nem is kétszer, hanem háromszor virágzik, de szándékosan kétszer virágzó vagy sarjus baltacimnek nevezem, mert őszinte, gyakorlati meggyőződés, hogy a harmadik termésnek (virágzásnak) már sem a méhesgazda, sem a mezőgazda nagy hasznát nem veszi.* Ugyanis harmadszor (a másodiktól vesszük a magot) akkor virít, amikor országszerte a leggerperzelőbb aszály uralkodik. Ezért nem tud érdemleges kaszálásra kifejleszködni. A méhek is csak nyalakodnak rajta, ami legfeljebb *serkentőleg* hat a fiasítás nyárutói, így hasznos felszaporodásához. *Csak csapadékos nyár esetén érdemleges a harmadik termés is, ami a mi körülményeink között ritkaság.* (Erdélyben nem olyan ritka. Szerk.)

Mi az egyéves növény tarlóját a másodiki virágzás megaratása után — bár 6—12 évig is eredményesen évelne — többnyire búza alá buktatjuk. Kétféle életveteménye a búzának.

Évtizedes munkával tanulmányozom a baltacimet és szerény körülmények közt foglalkozom a nemesítés kérdésével is. Ugy találtam, hogy a *közönséges*

baltacim tulajdonképpen azonos a többször virágzóval. Aki maga akarja kitermelni a többször virágzó baltacimet, az kövcsse kísérleteimet.

Vessen közönséges baltacimet. Hagyja meg azt második virágzásra úgy, hogy az elsőt jóval a teljes virágbaborulás előtt lekaszálja. De ne várjon második termést, mert ilyen nem lesz. Lesz azonban itt-ott egy-egy sárga, törpe növény. Ezek virágoznak is és magba érnek. E magvakat gyűjtse össze és vesse el.

A vetést tartsa állandóan gyommentesen. Ugyanugy járva el, mint azt az első vetésről leírtam, évről-évre gazdagabb lesz a második kaszáló s 5—10 évnyi türelmes munka után megkapja a gazdag, kétszer, illetve háromszor virágzó baltacimet.

A mi baltacimünk oda nem esedett, hogy az első virágzás már nem is ad érdemleges maghozamot.

Régi tapasztalatom alapján mondhatom, hogy a baltacimet csak augusztusig érdemes vetni, később nem. Az augusztusi vetés azonban csak akkor lesz sikeres, ha elegendő csapadékot kap az elvetés után. Természetes, hogy ilyenkor a magot tisztán kell vetni. Tapasz-

lati tény, hogy az ilyen kedvező előfeltételek mellett, augusztusban vetett balacim sokkal jobban sikerül a tavasszal vetett, védőnövény fullasztó levegőjében vegetáló, csecsemőkorában agyonsanyargatott testvérénél.

Üdvös lenne megkísérelni, hogy a tavasszal tisztán vetett baltacim nem sikerül-e még jobban. Tudott dolog az, hogy a mintagazdaságok a lucernát is tisztán vetik tavasszal s természetesen sokkal jobb is, mint a kiszáradt inknál. A legtöbben ezt tudják, látják, mégsem követik (vagy csak ritka esetben) a jó példát, mert végeredményben nem mondhatnánk le a föld egyévi biztos terméséről. Ezért hátra van még a baltacim e kísérleti problémája, amit majd valamely kísérleti gazdaság lesz hivatva eldönteni, mert mi kisebbek, ebbe nem merészkedünk belemenni.

E sorok írásakor (június 24-én) már gyönyörűen bontakozik második baltacimvirágzásunk méhlegelője. A szokatlanul bő rajzás s a 2-3 napos kácvirág megsemmisülése következtében támadt méhészgondjaink közülök van, mert nálunk a féléves most kezdődik.

Ósagárd.

Órszigety Lajos.

Gyógyítja-e a reumát a méhszúrás

Külföldi folyóiratból olvassuk, hogy a méhszúrások injekció alakjában való alkalmazása egy régi bevált gyógymód, amivel megelőzik, vagy gyógyítják többek között a csúszós reumás megbetegedéseket. Az injekciók elterjedt használata azonban tudományosan még nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az orvosok előbb Európában, majd később Angliában is komoly és beható kutatásokat végeztek. Alkalmos módon összegyűjtötték a méhmérget és ampulákban injekció alakjában adták be a betegeknek. A betegeknek gyógyulási reményét az orvosi hisztékenység mindaddig nem korlátozta, ameddig több orvos megfigyelése az ellenkezőt nem állította. Rájöttek ugyanis arra, hogy a reumás betegségeknek csak egyes esetekben érnek el részleges eredményeket. Azt, hogy a méhméreg hogyan hat, illetőleg egyáltalán van-e hatása, azt tudományosan még senkisép bizonyította be. Mindez

természetesen nem jelenti azt, hogy a méhszúrások alkalmazása értéktelen lenne, csupán arról van szó, hogy tudományos kiértékelés hiányában kevés esetben sikerült komoly eredményeket elérni. Legújabb megfigyelések szerint szénaláz, asztma, iseász ellen alkalmazták jó sikerrel.

Kétségtelen, hogy a fenti közlések — bár némi fentartással fogadjuk — részünkre sok újat jelentenek. Mi is ismertük a méhszúrások orvosi alkalmazását, de azok tudományos kiértékeléséről mit sem hallottunk. Fogalmunk sem volt arról, hogy az aszma ellen oly hatásos lenne, de ugyanakkor nem vontuk kétsége a reuma elleni alkalmazásnak biztos sikerét sem.

Kolozsvár.

Dr. Brukk Ottó

MÉHÉSZTESTVÉREK! Lapunkat az óriási tagdíjhátralék miatt vontuk össze. Tegyed póstára még ma!

Megfigyelések a vándortanyán

A vándorméhész, amikor méheivel a vándortanyára megérkezett és ezek viselkedését megfigyelte, gyakran tapasztalhatta, hogy a méhek a kibocsátás után egy és ugyanazon vándorterületen — mondhatni — mindig más és másképpen viselkedtek.

Ha korán reggel érkezünk a vándortanyára és a méheknek az időjárás kedvező, a kinyitás után tömegesen repülnek ki, ha megkésünk a szállítással és csak délután eresztjük ki, akkor a méhek bár erősen tödülnek ki, de alig egynegyed része száll fel, jölehet hosszabb ideig voltak bezárva és a vízhiány is erősen érezte hatását.

Tudjuk, hogy a méhek a legkisebb változást is ösztönszerűen észreveszik és munkájukat a változott viszonyokhoz képest végzik. Nekik is épp úgy szükségük van a változás folytán előállott új helyzet megszokására, mint az embernek.

A havasi vándortanyán bizony nem egyszer didereg néhány napig a méhész, de vele együtt a méhei is, 3—5 nap után az új éghajlatot megszokják. Ezt bizonyítja az a tény, hogy az első napokon minden este kaptáronként 30—40 virágporos, félig dermedt méhet szedhetünk össze a fűszálakról és ez a szám nap-nap után csökken, pedig nem egyszer 1—2 fokkal hidegebb az időjárás, mint az előző napokon.

Megfigyelésem szerint a vándortanyára érkezés első napján a méhek reggel későn indulnak és estefelé nagyon korán térnek haza. A kijárási idő már 5—6 nap után úgy reggel, mint este 1—1 fél órai eltolódást találunk, tehát magam is tanácsosnak tartom, hogy a méhekkal a főhordás megkezdése előtt 4—5 nappal megérkezzünk. A méheknek feltétlenül szükséges ennyi idő, hogy a szállítást kiheverjék, az új éghajlathoz hozzászokjanak és a gyűjtőterületet jól kiismerjék.

Sok méhésztársam azt mondja erre, hogy a méhek kieresztése után 15—20

perc múlva már megrakodva térnek vissza. A méhelegelő felkutatására tehát nincs szükség hosszabb időre. Ez is igaz lehet, de éppen ennek ellenkezőjét igazolja a június havi MK-ben közzétett statisztika is, amelyből láthatjuk, hogy a vándortanyára hozott család csak a hetedik napon vette fel a versenyt a helybenlevő családokkal a gyűjtés mennyiségére nézve és hogy ne lehessen az a válasz, hogy a szállított családok gyengébbek voltak, mint a helybeliek, áll a számszerű adat, amely szerint a hetedik napon 600 gr. helyett + 700 gr.-ot hardtak a szállított családok.

A statisztika szerint első napi 150 gr. szembe állítva a + 950 gr.-al, nem írható a hordás rovására, hanem ez a méhek nagyfokú elszállásának és az esetleges sérült méhek elhullásának a következménye volt.

Tapasztalatból tudom, hogy a gyűjtőterület felkutatására a méheknek is időre van szükségük, — példa erre, hogy egyik esztendőben vándortanyámon 5 méhcsoport felszállításával egyik iparvasuti pályaór 8 nappal megelőzött. Megfigyeltem, hogy az én méheim 2—3 napig a világtájak mindenik irányába repültek, míg az őr méhei csak dél felé jártak és este nagyon erősen zúgtak, ami a hordás jele volt. Ugy 5 nap múlva azonban már az én méheim is mind abba az irányba jártak, de este volt is mérnem a mérleges kaptáron.

Vándorlásnál ne akácerdőre, hanem akácvirágra s általában ne a főhordást adó növényre, hanem annak virágjára menjünk és így családásunkra kevesebb lehetőség lesz.

Érkezéskor a méheket lehetőleg minél gyorsabban eresszük ki. Nem a pár dekás hordás különbségért, hanem az izgalom minél gyorsabb megszüntetése érdekében.

Szállítás alatt és vándortanyán is az itatás elmaradhatatlan feltétel.

Marosvásárhely.

Katsó Sámuel.

OKTÓBERI

TENNIVALÓ

Az idén korán köszöntött be az ősz. A tarló hamar felmagzott, a gyomok előregedtek és *alig akadt terület, ahol hordás mutatkozott.* A fészkek már júliustól egyre szűkült. *A herék üldözése július végén, augusztus elején már megindult.* Az anyát sehogyssem lehetett rávenni, hogy egy-egy bővítésre beadott lépet elfogadjon. Az utótki hetekben 5—7 keretnyi fiasításnál kevés család vitte többre, akár volt hordás, akár nem. Ahol hordás volt, a fészkek mézkozorú egyre mélyebbek, egyre hizlaltab-
bak lettek.

Most a családok maguk mutatják, milyen méhészeti munka ideje érkezett el: *a betelelés és mindené, ami vele összefügg.*

Ez az esztendő sem volt országszerte jó méhészeti év. Megint sok az inséges terület. Beszéljünk arról, hogy a téren mi a tennivaló?

A jó teleléshez megfelelő lépekben elegendő méz kell és megfelelő tömegű nép. Nézzük a lépeket! *A család ősz felé a fészekben előnyben részesíti a sötétebb lépeket.* Jók azonban a világos lépek is. Arra igyekezzünk, hogy *ne legyen feltűnő színbeli eltérés a fészkek lépek között,* mert ez egyuttal feltűnően eltérő hőszigetelőképeséget is jelent. Vagy csupa világos vagy csupa sötét lép legyen lehetőleg a fészekben.

Állapítsuk meg a telelőfürt terjedelmét: *hűvöséses reggeleken, hidegebb napokon nézzük meg, hány léputcán ülnek méhek?* Hozzávetőleg a téli méhcsomó is ennyi léputcán fog ülni. Hídegépítményű, hosszúlépű (Erdélyi nagy, Hunor, Mogor, NB, Balogh Ignác stb.) fészekben a fürt a kijárótól a hátsó fal felé húzódva fogja fogyasztani a mézet. Melegépítményen alulról fölfelé halad a telelőfürt. *A fürt a körül alakul meg, ahol az utolsó fiasítást dajkálták.* A többi léputcákban is eh-

hez alkalmazkodik a méhek elhelyezkedése és a mézé is.

A méhek elhelyezkedését és vonulását megismerve, arról kell gondoskodnunk, hogy *a telelőcsomó útjában méz legyen.* Legalább azt kell elérnünk, hogy a léputca egyik oldalán megfelelő mézkozorot találjanak a méhek.

A szigorúan vett téli fogyasztás nem túlsok: kb. 5—8 kg. egy átlagos családnál. Ennek a mennyiségnek 5—8 léputcában kell elhelyezkednie, egy-egy léputcában tehát 1 kg.-nak, vagyis 33 mm-es gerinctáv esetén 3 dm² fedett méznek. Ez azonban csak az áttelelést biztosítja, ha minden jól megy. De ha a tél elhúzódik, vagy mi nem tudunk idejében etetni, bizony a család éhen halhat éppen a tavasz kezdetén. *Minden léputcában legyen tehát legalább 4—6 dm fedett méz.* A szélsőkben több, mert a szélső léputca méhei vannak a hőváltozásoknak leginkább kitéve, de a szélső utcákban legkevesebb a méh is: *sok mézet kell ennőök, hogy testüket melegen tarthassák.*

Legbiztosabb, ha a méheket már most annyira feleltetjük, hogy tavaszi ételmüket is elraktározhaszák.

Kis kaptárakban (országos, Neisser, stb.) kb. 15—18 kg. méz szükséges jövő akácig, nagy kaptárakban 15—25 kg. átlagban 20 kg. Tehát 35 mm-es léptávolság esetén 45—55 dm² fedett méz a kicsi, és 45—75 dm² a nagy kaptárakban. Ha 38 mm a lép gerinctávolsága 1 dm² fedett méz kb. 38 deka, 40-esben kb. 40 deka súlyú.

Inséges vidékeken maguk a családok sem mindig olyan erősek, hogy áttelelésük biztonságos lenne. *Önálló teleléshez 4—5 léputcát kell jól fednie a csomónak.*

Ha két család telel közös kaptárban, köztük válaszfallal, családonként 3—4 léputcányi nép is megfelel. Ha a csalá-

dok elrendezésekor még van fiasítás, a legterjedelmesebb fiasítást tegyük a válaszfal mellé, onnan távolodva kisebb és kisebb fiasítások legyenek. Így a két fészek egy csomót alkot: úgy telet, mintha egy család lenne. Ha a két család együtt 7—8 léputcát fed, a teletés biztos. Lehet több családot is behelyezni ugyanazon kaptárban. Ilyenkor a közbülsőket kissé összeszorítjuk, hogy szélső léputcáinkban is bőven legyen méh és nagy felületen melegíthessék a szélsőket. Ne szorítsuk azonban túlzottan össze családjainkat, mert a zsufolással árthatunk.

Ha valamely család semmiképpen sem telettethető, népe előregedett és kevés, anyja silány, méze nincs, akkor egyesíteni kell. Anyját pusztítsuk el, fiasítását osszuk szét más családok közt, majd 24 óra leteltével, estefelé a sító népet lépestül a kiszemelt család mellé vagy fölé helyezzük. A két család között rostaszövet legyen. Mindkét nép kapjon 2—3 dl. hig etetést. Az egyesítendő családnak nem nyitunk kijárót. A következő este a rostát eltávolítjuk és a törzset etetjük. Ősszel különösen kell vigyáznunk: hordástalan időben az anya könnyen áldozatul eshet egyesítéskor.

Etetést, egyesítést célszerűbb most végezni, szeptemberben, október elején, semmint tavaszra hagyni. Így vízszeg nélkül, összefogott erővel indulunk az új évad felé, amugy pedig legyen-gülve, megtépázva. Ha késünk, nagy

adagokban kell majd etetnünk, a méhek nem raktározhatnak koszoruban, nem fedik be a cukorszörcpöt, az eredmény hasmenés, rossz családok. Ha jól akarunk teletelni, az etetéssel még szeptemberben végezni kell! (A cukoretetésről külön írtunk, l. ott.) Cukorlepény, a fészek fölé fektetett mézeslép csak szükségmegoldás, sok kockázattal.

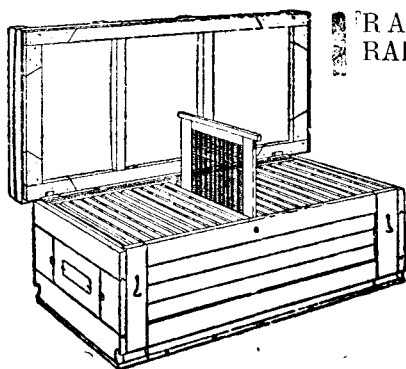
Az ősz a darazsak és más méztolvajok fénykora. Szűkítsünk 7 mm-es fogas szűkítővel. Egér ellen is véd! Ha nincs szűkítő, a kijáró nyíljon pontosan a fészekbe, a fészektől távoli kijárók pedig legyenek zárva, különösen hús reggeleken a darazsak derekasan rabolnak, anélkül, hogy a fészekben összehúzódo méhek tehetnének ellene.

Ahol mézfelesleg adódik, lehetőleg hordásban pergessük ki. Hordástalan helyeken a kora reggel és a késő délután alkalmas kaptárbontásra.

Legegyszerűbb a betelelés olyan vidékeken, ahol nyárvégi őszi hordás volt. Elvégzik maguk a méhek, csak a lépeket kell átrendezni, a teljesen meghordottakat és hibásakat a fészekből eltávolítani, úgy, hogy szép mézkoszorú, közel egyforma színű, hibátlan lépek maradjanak a fészekben.

CSIKÓS TIBOR

MÉHÉSZTESTVÉRÜNK! Akarod, hogy lapunk 32 oldalon jelenjék meg? Küldjed be azonnal a 300 lejes tagdíj-hátrálékodat!

RAKTÁRON TARTJUK AZ ERDÉLYI RAKODO ES FEKVŐ VÁNDOR KAPTÁROKAT

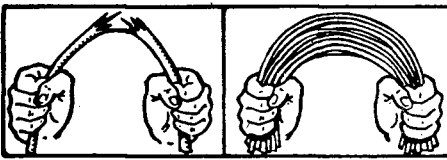
Gépen csapozott vályus keret külön is kapható. Beton mülépprészt kicsi és nagysejtű anyarácsot és mülépet minden méretben raktárról szállítunk.

A kaptárak árát a viszonyoknak megfelelően 30%-al leszállítottam.

Az erdélyi kaptárak készítéséhez szükséges képes rajzot kívánatra postabélyeg ellenében megküldöm.

VÁRADY BÉLA

Villanyerőre berendezett kaptárkészítő üzem
Kolozsvár-Cluj, strada Thállman utca 13 szám.

EGYESÜLETI ÉLET

Dicséretnél többet ér a tett

Kötelességemnek tartom, hogy teljes elismerésemet fejezzem ki Közlönyünk magasszintű összeállításáért. Tényleg tanulni lehet belőle. Egyaránt hasznos úgy a gyakorló, mint a kezdő méhészeknek és ugyanakkor köszönetet mondok az olvasók nevében, hogy nem kímélnék semmi fáradságot és utánjárást. Teljes odaadással törekednek Népi Köztársaságunk méhészeit egy táborba tömöríteni és olyan szaklapot adni kezükbe, mely külföldi viszonylatban is megállja a helyét.

Még nagyobb lenne az örömünk, ha minden hónapban jelenhetne meg. Ugy hiszem, ez rajtunk — a tagokon — múlik és ezúttal kérem az összes méhésztestvéreimet, hogy legalább a tagdíj pontos fizetésével teljesítsék kötelességüket. Ez lenne a leg-kézzelfoghatóbb elismerés. Nem hiába mondja a költő is, hogy „minden dícséretnél szebben beszél a tett”.

Méhész testvéreim!

Elismerem, hogy a rossz méhészeti esztendő miatt nehéz viszonyok között küzdünk, de fegyelmeztett és példát mutató kell kötelességünket teljesíteni, még akkor is, ha az neheziünkre esik. Nem szabad egy önértékes embernek elfogadni az EME áldozatát ellenérték nélkül. Akj mégis elfogadja a nehéz anyagi kádással és komoly szellemi munkával megteremtett lapot, vissza él a bizalmával.

Mindnyájunk nagy megnyugvására szolgálna, ha méhésztestvéreim megszívlelnék egy öreg méhésztintő, talán feddő szavait és minden méhészt belépne tagnak, de pontosan fizető tagnak. Ez a fegyelmeztetés és kötelességteljesítés az összetartás alapfeltétele. Aránylag kevesen vagyunk méhészek, de ha mi kevesek se vagyunk egymás segítők

testvérei és nem szorítjuk meg egymás kezét azzal az egyvétartozással, mely kötelességünk lenne, ki becsüljön meg bennünket, ha mi nem becsüljük meg egymást!

Örülnék, ha szavam nem lenne a pusztába kiáltott szó és amikor a méhésztalálkozó seregszemléj tartanak, egyetlenegy se hiányoznék. Adja Isten, úgy legyen.

Mácsa.

SZTAREK KÁROLY

AZ ELSŐ AJÁNDÉKRAJ megérkezett Kolozsvárra az egyesületünk házsongárdi iskolaméhészetébe.

Páll Károly küldte Csíkszépvíz-ről. A rajt az Örosi Pál Zoltán által ajándékozott fekvő NB kaptárba telepítette meg a nyár folyamán. Uglátszik hatalmas raj lehetett és a hordás sem maradt el, mert a 10 NB keretes fészket szépen kiépítették és tölvevalója is van bőven. A 426 km-es utat 3 nap alatt tette meg vasúton darabonként (mesagerie) feladva, minden veszteség nélkül.

A lelkiismeretes csomagolásért és bőkezű ajándékért ezúton mondunk köszönetet.

Ugyan e helyen köszönjük meg idős Csögör Károly nagysármási méhésztetsvérének ajándékát is. Egyesületünk kísérleti méhészete részére 2 magakészítette fujtató füstölőt ajándékozott.

ÚJ MÉHÉSZKÖR. Mind több és több községben alakítanak EME Méhészkört. Így üdvözölhetjük a csíkszentdomokosi EME Méhészkört. Nemrég, aug. 29-én tartotta alakuló gyűlését és a következő vezetőségét választotta. Elnök: Szócs Ferenc timár, alelnökök: Karda Dániel cipész és Péter János szerelő, titkár: Török Ignác méhészt, jegyző: Biró András asztalos, pénztáros: Bara Lajos cipész, számvizsgálók: Fábrián Félix mészáros, Karda Márton timár és Karda Imre korcsmáros.

MÉHÉSZETI TANFOLYAM. Az EME október hó 4-től 10-ig kellő számú jelentkező esetén méhészeti tanfolyamot rendez Bánffyhunyadon. Az előadásokat *Zilahi Sándor* EME j. titkár tartja. Az érdeklődők forduljanak *Balázi Kálmán* az EME Bánffyhunyadi Méhészkerének titkárához Bánffyhunyad, Kórház-utca 10. szám alá.

AZ INSEGÉS méhcsaládok részére kitalt cukor kiosztása országsszerte befejeződött. Összesen 4 vagont kaptunk, ebből 3 vagont a Központi Méhészegylet osztott ki 7500 tagja között, míg 1 vagont az EME 2500 tagjának juttatott. Kormányzatunk áldozatos intézkedése sokat segített a baj-bajutott méhészeknek.

LAPUNK NOVEMBERI SZÁMA értékes cikkeket közöl a Szovjetunió méhészeti eredményeiről. Az anyag összegyűjtése — fordítása most folyik és kérjük tagjainkat, hogy akik rendelkeznek megfigyelésekkel, személyes élménnyel írják le és október 15-ig küldjék be szerkesztőségünknek.

MÉHÉSZETI ÁLLAMVIZSGA. A Földművelésügyi Minisztérium a központi Méhészegylet előterjesztésére foglalkozik a gyakorló méhészek részére történő államvizsga kiírásával. Az államvizsga különösen azon méhészek részére fontos, akik a mintagazdaságok területén létesítendő nagy méhészetek kezelésére vállalkoznak, vagy más hasonló állami állás (pld. iskoláknál) óhajtanak betölteni. Egyesületünk csatlakozott a kéréshez és előterjesztette, hogy a bukaresti vizsgáztató központ mellett létesítsenek Kolozsvárt is egyet, ahol román vagy magyar nyelven vizsgálhassanak a jelentkezők.

A feltételekről és a pontos időpontról lapunkban részletesen beszámolunk.

MÉHÉSZTESTVÉREK! Lapunkat az óriási tagdíjhátralék miatt vontuk össze. Tegyed póstára még ma!

SENKI FEJE SEM KÁPTALAN

A harmadik családnál már nem tudod mit láttál az elsőnél.

TÖRZSKÖNYVEZZED CSALÁDJAIT

Rendeljél az EME-től még ma törzskönyvet. Csak vonásokat kell bele húzni s egy-két számot. Minden családod hű törzskönyvét megkapod.

A 25 lapos, tartós borítékba illesztett törzskönyv ára utmutatóval együtt 100-lej

POSTACIM:

EME CLUJ, STR. REPUBLICEI NO. 22.

Érdekes eset

A nyár folyamán több családnál két anyát találtam és mind jól megfértek a kaptárban, igaz elég nagy távolságban egymástól. Nemrég egy fekvő kaptárban találtam kettőt. A fiatal anya az egyik, az öreg a másik végében „működött”, mintha mit sem tudnának egymásról. Természetesen kifogtam az öreget és a fiatalt engedtem szabadon „érvényesülni”.

A dolog úgy kezdődött, hogy anyabölcsöket találtam náluk. Nem volt hordás és arra gondoltam, hogy elválasztom két részre és a bölcsőkötőleveleket tartalék anyát. A bölcsők kikeltek, fiatal anya is volt, de egyszer csak eltűnt. Hiába nyomoztam, nem találtam. Erre kivettem a választalat és összeszeresztettem ismét őket. Közben vagy 2—3-szor átnéztem, de nem valami alaposan, mivel rendben találtam és most véletlenül, mert nem kerestem, ott találtam a fiatal termékeny anyát vígan petézve, mintha csak egyedül lenne a kaptárban. Ott „uralkodott”, ahol kikelt, nem ment át a másik fertályba.

Mácsa.

SZTAREK KÁROLY

KÜLÖNFÉLÉK

PIACI ÁRAK. A dolgozók életszínvonalának emelése érdekében történt október 1-i általános áreszállítás már hetekkel megelőzően éreztette hatását a méz és méhészeti cikkek piacán.

A mézet sehol sem keresték nagybani vételre, mert a kereskedések bőven voltak ellátva. Szeptember hónapban kicsinyben átlag 220—280 lej között váltakozott az ára, kg-ként Bukarestben és Kolozsvárt egyaránt.

A viasz mázsás tételekben került a piacra, mert a kereskedők félték az áreséstől, a szedőknek is szükségük volt pénzre a lefajtott kasos családok építményeinek felvásárlására. A hónap elején 500 lejért kértek kg-ként, később 450 lejért kötötték vásárt. Inkább ipari célokra (cipókrémnek) vették meg.

A mülép iránt megszűnt az érdeklődés.

A kasos családok őszi lefajtásával a kezdő méhészek sokat felvásároltak átlag 1500 lejes áron. A hónap végefelé, már 1100—1200 lejért is lehetett 15—20 kg-os kasokat venni.

A kaptárak és egyéb méhészeti felszerelések ára terén az általános olcsobbódással nagy áresések várhatók.

BESZEREZHETŐK A KÖVETKEZŐK:
EGYESÜLETÜNKNEL

1. Pápay, Szövérdi, Teze: *Méhészeti törzskönyv*, 25 lapos tartós borítékba illesztve útmutatóval együtt 100 lej
2. N. Romanescu: *Sistematiizarea creșterii reproducătorilor de albine*, 179 oldalas románnyelvű szakkönyv az anyanevelésről, a végén francia nyelven rövid összefoglalóval, finom papíron nyomva sok képpel 400 lej
3. N. Romanescu és V. Harnaj: *Stupul standard*, az egységes kaptár leírása, részletes (természetes nagyságú) műhelyrajzzal 300 lej
4. A Központi Méhész Egyesület remekbe készült jelvénye 300 lej

A felsoroltakat postán is elküldjük. Egyszerű küldeményként 10 lejt, ajánlva 30 lejt, utánvétellel 50 lejt számítunk fel külön.

ELTILTOTTÁK a káros méhcsaládok lefojtását Magyarországon. A 66.113—1947. F. M. számú rendelet szerint méhcsaládot lefojtani nem szabad. A lefojtásra szánt családokat be kell jelenteni az illetékes állami méhészeti felügyelőségnek. A méhcsaládokat viszont a tulajdonos akár kasszal együtt, akár kidobolva szabadon értékesítheti. Ha nem akad vevője, köteles az eladó családokat az illetékes állami méhészeti felügyelőségnek közvetítésre bejelenteni. A felügyelőség a felajánlott méhcsaládokat az érdeklődőknek díjtalanul közvetíti.

APRÓHIRDETÉS

Apróhirdetés szavanként 3 lej, keretes hirdetés cm.-ként 5 lej. Többszöri közlésnél 25% engedmény.

CSERE VAGY VÁSÁR. Mintegy 5 kg. havasi málna mézre lenne szükségem, esetleg cserébe szép, fehér tarlóvirág mézért. Vagy 20 évvel ezelőtt Engli méhésztárstól kaptam igen finom havasi málna mézet. Tehát vagy pénzért vagy cserébe. **Szta-
rek Károly** gépész Mácsa (Macea) Arad megye.

VÁSÁROLNÉK kaptármérleget, méhészkönyveket, folyóiratokat, tiszta méhviaszt. **Nagy Béla** Közéapajta, (Aita Medie) Háromszék megye, jud. (Treiscaune.)

MÉHÉSZETI FELSZERELÉSEK

szeg, drót, mülép, anyarács, beszerzésnél forduljanak bizalommal

MAKKAI ERNŐ

vaskereskedéséhez

KOLOZSVÁR, Dózsa György-u. 31.

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ROMANIA — Cluj, Str. Republicei No. 22.
Kolozsvar, Köztársaság-u. 22. — Tel.: 22-04.

Felelős szerkesztő:

Dr. Szövérdi Ferenc, EME főtitkár.

A Méhészeti Közlönyt az E. M. E. tagjai 300 lejes évi tagdíj fejében tagsági illetményként kapják. Az évközlőben belépők havi 25 lejjel számítva fizessék ki előre tagdíjukat. Lapunk korábbi számai elfogytak. — Visszamenőlegesen nem küldhetjük.